

Ціна 1.25 дол.

НОВІ ДНІ

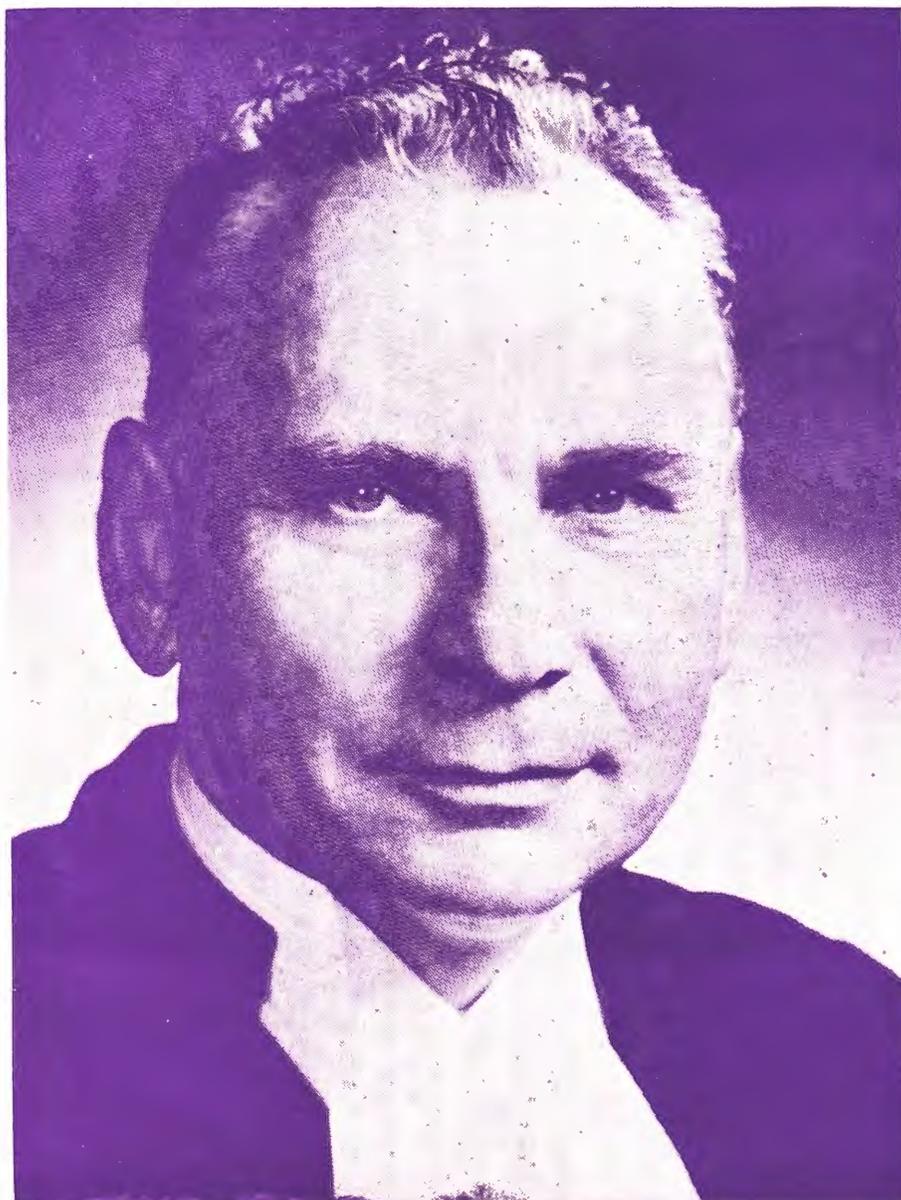
• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

РІК XXXI

ВЕРЕСЕНЬ — 1980 — SEPTEMBER

Ч. 9 (367)



diasporiana.org.ua

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published every month
except August by the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Editor-in-Chief: M. Dalney

Second Class Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number ISSN 0048-1017

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волзняк

Видає
Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Мар'ян Дальний — головний редактор
Члени Редколегії: Тоня Горохович, Василь І. Гришко,
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал, Іван Манастир-
ський, Карпо Роговський.

Адміністратор — Григорій Мороз, тел. 252-4553

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

КАНАДА — 12 доларів

США — 12 доларів

АВСТРАЛІЯ — 11 австрал. доларів

Всі інші країни рівновартість 12.00 доларів
американських.

Чеки і грошові перекази виписувати на
"NOWI DNI".

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

У Великобританії:

Mr. A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

В Австралії:

Mr. S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide
S. 5001, Australia

На Чикаго і околиці:

Mr. D. Sawertailo,
1745 Juniod Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA

На Філадельфію і околиці:

Mr. S. Jewsevskij,
420 Woodhaven Place, Philadelphia, Pa. 19116
USA

На Тандер Бей і околиці:

Mr. P. Swyrydenko
133 Bethune Street
Thunder Bay "F", Ont.
P7C 2G4

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

NOWI DNI

Box 126, Postal Station "N"

TORONTO, ONT., CANADA

M8V 3S4

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

М. Дальний — ЗА ЄВРЕЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ СПІВПРАЦЮ	1
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ЗАЯВА	2
Дм. Кислиця — ІВАН Н. ДІКУР	3
Ол. Зозуля — КОЛИ ЗУСТРІЧАЮТЬСЯ ДВОЄ...	6
Софія Самотинська — ЗУСТРІЧ	8
ЛИСТИ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТВ'ЯЗНЯ ДО ДРУЖИНИ І ДІТЕЙ	9
С. Караванський — МОЛИТВА ОБ СЛОВІ	11
Яків Сүсленський — П'ЯТЕ ВЕРЕСНЯ (спогад)	12
Ірина Сеник — ЗАМІСТЬ ЖАЛІВ	13
Дм. Чуб — УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ В РУМУНІЇ	14
Петро Одарченко — УКРАЇНСЬКА МОВА В АМЕРИЦІ (продовження)	17
Михайло Гава — ПАНОРАМА КУЛЬТУРНИХ НОВИН	21
Марія Гарасевич — ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА В ІЛЮСТРАЦІЯХ	23
Я. Масляк — СТЕПАН ДАВИДОВИЧ ХВИЛЯ	26
Іван Дікур — ПРОМОВА, ВИГОЛОШЕНА З НАГОДИ ВІДКРИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ АВДИЦІЙ "ГОЛОСУ КАНАДИ"	29
Леся Богуславець — У СНІ І НАЯВУ	29
Йосип Біло — ЗАПОВІДІ РАДЯНСЬКОГО ГРОМАДЯНИНА	31
Дм. Кислиця — О. Ф. САДОВИЙ	33
В. Ревуцький, В. Мигаль, А. Вовк, Л. Терещенко, Ю. Старостенко, М. Харина, Ф. Миколаєнко, і ін. — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	

На першій сторінці обкладинки:
Іван Дікур, кол. член канадського парламенту,
а тепер суддя найвищого суду Альберти.

- Передруки і переклади дозволені за поданням джерела.
- Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції.
- Незамовлених матеріалів редакція не повертає.
- Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти і скорочувати надіслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя**ВІД РЕДАКТОРА****ЗА ЄВРЕЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ СПІВПРАЦЮ**

І в наші скептичні часи стаються великі чуда, на жаль, ми їх, здебільша, не помічаємо. До таких чуд я зараховую недавно створений у Єрусалимі Громадський Комітет єврейсько-української співпраці.

На протязі всієї історії й аж до 60-их років нашого століття взаємини між євреями і українцями з різних причин не були дружніми. Період української державности 1917-1920 рр. був закороткий, щоб подолати наслідки довговікового недовір'я, відчужености, а то й ворожости. Потім прийшло засилля ворожої українським інтересам радянської влади людьми єврейської національности, що тільки погіршило можливості єврейсько-українського порозуміння. Вже після Другої Світової війни великий прихильник українського визволення Соломон Гольдельман писав президентові УНР, Андрієві Ливицькому, що в цілому Ізраїлі не знайдеться ні однієї людини, активно зацікавленої в здобутті незалежности для України.

І ось, раптом, у "Положенні про Громадський Комітет єврейсько-української співпраці" читаємо різними мовами:

"Героїчна багатовікова боротьба українського народу за незалежне державне існування — це справедлива законна боротьба. Комітет підтримує національно-визвольний рух українського народу і співдіє у тій боротьбі в рамках своїх можливостей. Комітет переконаний, що національні змагання єврейського народу знаходять підтримку серед української громадськости — як на Україні, так і в діаспорі.

Комітет безумовно підтримує національні, опозиційні та релігійні рухи на територіях країн комуністичного бльоку, а також в країнах, які підпали під вплив комунізму (його ідеології і практики).

Комітет прагне до найширшого культурного обміну і зробить усе від нього залежне, щоб такий обмін і обізнаність з культурною спадщиною і нинішнім культурним багатством українського і єврейського народів стали дійсністю..."

І під Положенням підписи не одного й не двох, а тридцятьох відомих єврейських діячів культури й науки, переважно недавніх в'язнів радянських концтаборів. І це лиш члени-ініціатори, бо тепер

до комітету належить багато більше діячів. Мають право належати до нього й українці. У зверненні до українців комітет пише:

"Ми зацікавлені у найширших контактах з усіма громадськими, політичними, культурними та іншими колами української діаспори у Вільному Світі, а також з приватними особами, що поділяють ідеї українсько-єврейської співпраці.

Ми бажали б почути ваші думки щодо перспектив розпочатої нами роботи — її форм, метод тощо.

З метою поліпшення та ефективности наших зв'язків доцільно було б, щоб ваша організація визначила представника для питань українсько-єврейської співпраці, який постійно був би в контакті з нашим Комітетом".

Більше того. Комітет розпочав видавати свій кварталний бюлетень п. з. "Контакт". Перше число вийшло івритською, українською і російською мовами. Наступні числа мали б виходити в двох мовних варіантах: українсько-англійський та івритсько-російський. Редакція бажала б публікувати оригінальні статті також українських авторів і отримувати від українських читачів критичні зауваги, поради та побажання щодо змісту бюлетеня та інших аспектів початої Комітетом праці по налагодженні єврейсько-українських зв'язків. Передплата за бюлетень "Контакт" — 12 дол. на рік.

Перше число "Контакту" робить приємне і корисне враження. Щоправда, івритського тексту я не второпав. Українською мовою надруковане в ньому "Положення про Громадський комітет єврейсько-української співпраці", програмова стаття Олександра Фельдмана п. н. "Наївні питання", вдумливі й відважні "Нотатки до українсько-єврейського діалогу" М. Юр'єва, і глибоко філософична поема Хаїма-Нахмана Бяліка "На порозі Бейт-Мідрашу" в перекладі українського поета й перекладача Мойсея Фішбеяна. Російською мовою надруковано інформацію І. Клейнера про українські громадські організації за кордоном, есей Євгена Сверстюка "Зерна українсько-єврейської солідарности", редакційну нотатку п. н. "Як нас називати?", статтю Ол. Фельдмана "Єврейсько-українські взаємовідносини в дзеркалі

української преси на Заході", і ті ж матеріали, що й українською мовою.

Редакція "Контакту" стверджує, що частина українських видань уживає термін "євреї", а частина — "жиди". Обидва терміни однаково закорінені в українській мові, але Комітет вживатиме термін "євреї", бо *"величезна більшість євреїв-імігрантів з Радянського Союзу не хотіла б називатися жидами"*.

З заяв і самовпевненого тону провідних діячів Комітету стає ясно, що це не кон'юнктури чи випадковий спалах, а закономірний наслідок спільної боротьби українських і єврейських патріотів у містах понезоленої України та з концтаборах "вільної" Росії. Олександр Фельдман так і пише:

"Для нас, тих, що вже мають за плечима роки тісної співпраці з українським національно-визвольним рухом в СРСР, наше теперішнє починання — лише послідовне та природне продовження перерваного".

А М. Юр'єв безжалісно зводить рахунки з минулим, нічого не ховаючи в папірці:

"Твердження, що зв'язки між сучасними українськими та єврейськими націоналістами народилися в радянських концентраційних таборах, стало вже загальновизнаним. Певна річ, згадують і передісторію, зокрема культурно-національну автономію за років існування незалежної української державності. Але далі все заволодіається кривавою мішаниною погромів, шинкарів-кровососів, горбоносих комісарів у шкірянках, українські церкви, замкнені на ключ, що його тримає черговий "фактор"... Усе це, начебто, правда. Але вона не вичерпується купою трупів українських селян і єврейських ремісників, які в останньому передсмертному зусиллі вчепилися один одному в горлянки, — під "батьківським" наглядом "представників центральної влади". Жах переймає кожного, хто бодай краєчком ока придивиться до долі єврейського та українського народів. Бож трагізм близький до Іова та Едипа. Неоглядність цієї трагедії така, що жадні бухгалтерські розрахунки — "хто кого більше пригночував" — не допоможуть аж ніяк..."

Ось уже нема в Янкеля ключів від української церкви, — і саму церкву зруйновано; ось уже й комісари не грабують українських селян, — і комісарів розстріляли, і селяни мертві, і кістки їхні перемішалися..."

Комітет єврейсько-української співпраці створений виходцями з тоталітарної імперії. Його засновники — люди різні віком, біографіями, переконаннями. Те, що нас об'єднує, полягає, насамперед, у безумовному неприйнятті імперської ідеології, в упевненій і негаласливій любові до свого народу і, внаслідок цього, — в бажанні залюбки співпрацювати зі всіма, хто цього так само бажає. Українці — наші побратими по долі, — не лише "географічно-побутовий", але й по Долі Вищій. Історія вчинила все, що могла, щоб навик змурувати непорушний мур між нами — з ненависти, відчуження, низької мстивості та ворожечі. Те, що все це, все ж таки, не збулося — диво, яке народжує надії".

На цьому перерву цитати. Хай покортить купити "Контакт" (ціна одного примірника три долляри) або й передплатити його.

А першим хоробрим з Громадського Комітету єврейсько-української співпраці треба побажати багато ідейних єврейських і українських членів та успіхів у боротьбі за нашу і вашу свободу.

Мар'ян ДАЛЬНИЙ

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ЗАЯВА

Від часу перемоги більшовиків в Україні і аж до наших днів між українською і російською еміграціями існував стан взаємної ворожості. Вони майже не втримували одні з одними ніяких зв'язків: ні культурних, ні політичних, ні навіть особистих. Причина цього була політична: російські емігранти не хотіли визнати за українським народом права на відділення від Росії і на створення своєї держави.

Ця атмосфера між ними почала мінятися на краще в 1970-их роках під впливом російських учасників правозахисного руху, які приїхали на Захід із СРСР. Вони принесли з собою духа національної толерантності і щирого демократизму. За їх ініціативою і у співпраці з польськими, чеськими та угорськими діячами, була надрукована вагома *"Деклярація в українській справі"* (травень 1977), в якій уперше за останнє півстоліття репрезентативна група росіян визнала за Україною право на державність. Ця декларація закінчувалася так:

"Ми... закликаємо російський опозиційний рух у СРСР і російську політичну еміграцію до зацікавлення і поглиблення співпраці з борцями за незалежну Україну".

Ми, підписані, вважаємо, що цей заклик не повинен залишитися нездійсненим. Співпраця українського і російського визвольних рухів є konieczна, якщо вони мають досягнути перемогу. А співпрацю тим легше здійснити, що українська сторона виявила в цьому напрямі добру волю.

Український Демократичний Рух (осідок у Нью-Йорку) і незалежні українські демократи видали восени 1977 року *"Деклярацію солідарності"* у відповідь на *"Деклярацію в українській справі"*, в якій пишуть:

"...Український народ, залишаючи за собою трагічні події минулого, готовий докласти всіх зусиль до того, щоб улаштувати співжиття із своїми сусідами на базі взаємного довір'я, миру і приязні. Сподіваємось, що "Деклярація в українській справі" стане поштовхом до створення сприятливого клімату для того, щоб демократичні сили народів Радянського Союзу, сателітних держав і тих, які працюють на еміграції, стали одним фронтом у боротьбі за національне, соціальне і політичне визволення".

У дусі цих обидвох декларацій і в переконанні,
(Закінчення на стор. 16-ій)

ІВАН Н. ДІКУР

ВИЗНАЧНИЙ І ЗАСЛУЖЕНИЙ ДІЯЧ У КАНАДІ

Наприкінці минулого року в Едмонтоні відбувся на честь достойного Івана Дікура велелюдний і урочистий бенкет — з нагоди його відходу з посади головного судді Крайового Суду Альберти, а водночас і на відзначення 70-ліття з дня його народження. Бенкет цей справили разом — члени адвокатських асоціацій Альберти й м. Едмонтону, члени судової палати та уряд Альберти. Про цю подію писала як місцева (едмонтонська та провінційальна), так і канадська взагалі преса; належно відгукнулися на це радіо й телебачення. Тому не було несподіванкою й те, що 5-го червня цього року в Альбертському університеті відбулася друга урочиста подія, пов'язана з іменем широковідомого правника Івана Н. Дікура, — надання йому звання почесного доктора юридичних наук і вручення диплома.

Багато тих, що знали Івана Дікура, подумали: справедливість узяла верх; краще пізно, ніж ніколи. Що догадалися, нарешті, віддати належне вельми заслуженому трудареві й борцеві за справедливість — слава Богу, а що аж так пізно, щойно по сімдесятих роках його життя — не шукаймо собі виправдання. Найперші — ми, українці. Бо цей достойний нащадок славних батьків-піонерів був одним із найкращих, кращим серед найкращих, найвідданіших і найпослідовніших лицарів, які своїм хистом, працею і гідною поставою виборили й утвердили добре ім'я і гідне місце українця в канадському суспільстві, а тим самим і для українця взагалі розширили дорогу — в світі.

Недарма серед своїх співгромадян і колег у Канаді Іван Дікур став відомий як Iron Uke — Залізний Українець, що вимовляється з великою шанобою. Бувши беззастережно льюальним канадським громадянином і за те користуючись у всіх повним довір'ям, Іван Дікур завжди лишався добрим українцем, що народився в Канаді — свідомо чи спонтанно, пам'ятаючи чи й ні те, що свого часу сказав канадський генерал-губернатор Твідсмюр: "Щоб бути добрим канадцем, треба бути добрим українцем", коли промовляв до української аудиторії. Був він — І. Дікур — таким ще в середній школі та в Українському інституті ім. Михайла Грушевського в Едмонтоні і коли був учителем, а пізніше адвокатом, і коли був членом федерального парламенту від ліберальної партії в Оттаві та делегатом від Канади на генеральних асамблеях ООН у Нью-Йорку, стрічаючись там із делегаціями від СРСР і особливо від Української РСР, а після того й дотепер — на посту судді і голови провінційального суду Альберти.

Деякі слова із того, що сказав про І. Дікура його молодший колега суддя Р. П. Кернс на вчорішньому бенкеті в Едмонтоні 8. XI. 1979 р.:

"...Джон Дікур — українського походження, а якщо ви цього не чули, він пишається цим. Дехто з представників меншинних груп були б раді змилуванню до них, а Джон Дікур вимагає права на це (а не змилування — Д. К.). ...Справді бо, ще за його часів скільки завгодно говорилося і вважалося за добрий тон — Ukrainian-Canadian; тепер цього не почує, а все завдяки Джонові та іншим з його генерації. Звідси — він до певної міри герой, але не тільки в очах вихідців з України, а й поляків, ірландців, до прикладу кажучи. Ось чому ми, ірландці, ставимося до нього як до найшляхетнішого з-поміж усіх іноземців... Усі тієї думки, що Джон Дікур має дві якості у своїй вдачі, які рідко бувають розвинені до такого ступеня, — рішучість і мужність. Нема такого діла, від якого б він ухилився, нема такої перешкоди, яку б він не спробував подолати, нема такої людини, перед якою б він тремтів, а й поготів, якщо певен, що це він має рацію".

А це лиш мала частина з того, що сказали колеги-судді та представники уряду Альберти про Дікура як про суддю і голову Крайового Суду Альберти. Далі буде сказано більше, де й що зробив він і для України, і для Альберти як провінції, і в українській справі.

Народився Іван Н. Дікур 9 квітня 1909 р. в родині фермера — поблизу містечка Ендрю в провінції Альберта, Канада. Його батьки — Микола й Гафія — походили зі Снятинського повіту, Галичина, батько з села Залуче, а мати з с. Устя. Микола прибув до Канади 10-літнім хлопцем зі своїм батьком (Івановим дідом) Дмитром 1896 року, а мати з батьками на початку двадцятого сторіччя.

Коли Іванові було лише чотири роки, померла його мати Гафія. Хлопець так тужив за рідною матір'ю, що не міг ужитися з мачухою, а коли почали прибувати в родині нерідні по матері діти, то він не мав іншого виходу, як відійти геть від родини й жити, поки підріс, при родині свого дідуся й бабусі, а пізніше в шкільному пансіоні та в гуртожитку Українського інституту ім. М. Грушевського (Едмонтон) — мавши фінансову підтримку від батька Миколи і принагідно заробляючи потроху на свій прожиток.

До сьомої класи включно вчився Іван у місцевій школі в Снятині — поблизу свого місця народження, восьму класу кінчив у Вегревілі, а докінчував середню школу в Едмонтоні. Ще цілий рік після того провчився в учительській школі (педагогічні курси), після чого то вчителював, то вчився в університеті. Закінчив Альбертський університет з дипломом бакалавра з гуманістики 1937 р., а по рокові додаткового навчання на юридичному факультеті того самого університету, 1938 р., одержав диплом правника.

Перебуваючи в гуртожитках під час свого навчання — спершу при Народному домі в Вегревілі, а пізніше при Українському інституті ім. М. Грушевського в Едмонтоні, Іван Дікур регулярно відвідував лекції з української мови, літератури та історії. Як дуже старанний слухач українських курсів, він у своїх зусиллях опанувати українознавчі предмети взорувався на своїх кращих учителів, як Петро Лазарович (тоді директор інституту ім. М. Грушевського), Ілля Кириак та Віктор Купченко (друкар і редактор "Синів землі" Іл. Кириака).

З дипломом правника Іван Дікур разом із дружиною Мирославою (одружився з нею восени 1935 р.) виїздить із Едмонтону до Вегревілю й за контрактом працює як адвокат-практикант у Ніла Праймроза, а по рокові його приймають до адвокатської асоціації з наданням йому права самостійної адвокатської практики.

Поза академічним навчанням, а пізніше поза своєю професійною працею І. Дікур завжди брав діяльну участь у спортивних гуртках, зокрема в баскетбольній команді при Альбертському університеті, в українських танцювальних групах, які часто виступали на сценах — навіть поза Альбертою*), був популярним і провідним членом у різних культурних та громадських українських організаціях — як напр. "Прометей", що пізніше став клубом Іларіона (Іларіонівським), був обраний головою СУМК на всю Канаду в 1935 р. Зокрема в Вегревілі І. Дікур був обраний головою Торговельної Палати, шкільним радним, членом дорадчого комітету вегревільської лікарні, головою української церковної громади (православної).

Від 1949 до 1957 року І. Дікур був, як дуже багатьом відомо, членом канадського парламенту від вегревільської виборчої округи. Як депутат він належав до різних парламентських комісій; на його домагання закладено в Вегревілі експериментальну фарму та споруджено кілька будівель для громадського користування, а в Ельк Айленд парку започатковано тоді ж створення української піонерської садиби й музею.

У 1950 році канадський уряд призначає члена парламенту І. Дікура парламентським дорадником для канадської делегації на П'яту сесію генеральної асамблеї ООН, а згодом він став там канадським делегатом. Тодішній канадський міністер закордонних справ Лестер Пірсон особисто там звів члена своєї делегації депутата І. Дікура з головою делегації від Української РСР Барановським (Барановський тоді був міністром закордонних справ України), порадивши їм обом погодити рідною мовою.

Не давши згоди кандидувати в члени парламенту на третій реченець, І. Дікур 1957 р. переїхав з родиною до Едмонтону, щоб продовжувати адвокатську практику, а незабаром після того його обирають головою Альбертської асоціації ліберальної партії. Під час з'їзду ліберальної партії в Оттаві року 1958 І. Дікур запропонував кандидатуру Пірсона на лідера партії — і з'їзд одностайно схвалив його пропозицію.

У квітні 1965 р. І. Дікура призначено Головним суддею Крайового суду на північну Альберту і на таку посаду в місцевому відділі Верховного суду. Року 1975 його призначено Головним суддею Крайового суду на всю Альберту (після злиття обох Крайових судів, північного і південного). Після злиття вже єдиного Крайового суду і паралельного з ним — т. зв. Відділу попереднього (підготовчого) судочинства Верховного суду — в один Найвищий суд Альберти (Court of Queen's Bench), ініціатором і рушієм чого (злиття) був сам Головний суддя І. Дікур, 30 червня 1979 р. його призначено одним із найвищих суддів того єдиного Найвищого суду Альберти, а також, екс-офіціо, суддею апеляційного суду.

Відколи Іван Дікур Старший став суддею, його адвокатська фірма й канцелярія в Едмонтоні переписана на його трьох синів-адвокатів — Івана Молодшого, Лаврентія і Левка. Усі три сини, як і їхній батько, діяльні в громадському, культурному й політичному житті — і загальноканадському, і українському, особливо середній син Лаврентій, який нещодавно став головою Канадської консультативної ради в справах багатокультурності, що складається із 100 членів. Ця рада через міністра Дж. Флемінга постійно інформує федеральний уряд про розгортання програми багатокультурності в Канаді і сугерує урядові способи здійснення її (програми).

На окрему і особливу увагу в усій родині судді І. Дікура заслуговує пані Мирослава Дікур — дружина судді й мати синів-адвокатів. Її дуже добре пам'ятають в Оттаві — з тих часів, коли чоловік її був членом канадського парламенту і вся їхня родина більшу частину часу перебувала в Оттаві (сини до школи ходили): була вона тут діяльна не тільки в жіночих організаціях, але й компетентною помічницею чоловіка — політичного діяча й державного мужа. Найбільше вона допильнювала зв'язки свого чоловіка-депутата з його виборцями вегревільської округи, хоч поза тим не минали її сподівані й несподівані зустрічі, okazji, репрезентації тощо, тощо, з виру чого ніколи не міг вирватися популярний, діловий і впливовий член парламенту та ще й у складі урядової партії (ліберальної). На диво багатьох оттавських спостерігачів, пані Мирослава, чи як найчастіше її кликали — пані Мирося, всюди встигала, чоловіка виручала, ніколи не підводила — навіть тоді, коли він її просив бути готовою приймати до п'ятнадцяти осіб вельможних гостей (таке бувало в Оттаві!) — у себе в хаті, а просив — за півтори години до їхнього приходу... Зарадною пам'ятають пані Миросю в Оттаві — і як

*) Наприклад, у Саскатуні, де молодий, але рослий і кременний І. Дікур, за твердженням його учителя танців Василя Авраменка, провалив сцену, виконуючи сольо гопака. Коли я запитав був І. Дікура, чи було таке, то він збув відповідь на цей запит — веселим сміхом. Значить, було таке... (І. К.)

господиню, і як матір, і як добру та чуйну дружину такого обтяженого завжди обов'язками чоловіка, який — до того ж — не завжди був здоровий (рано почав йому докучати артрит). А вже за чудо вважалося, що вона якось встигала робити вправи зі спорту, щоб зрештою вийти першою у швидкісних бігах на козанах (коньках) — десть далеко на заході — і стати чемпіонкою! Ніколи не занедбувала пані Мирослава свого найулюбленішого діла, до якого вона має покликання, — музики, гри на фортеп'яні й скрипці, чого встигла навчитися одночасно з навчанням у середній школі: поряд із опануванням гри на інструментах вона розвивала в добрих учителів і свої вокальні здібності, опанувала хорове мистецтво — і згодом усе це їй придалось для публічних виступів і в конкурсах, де мала великий успіх. А не задовольнившись досягнутим, вона продовжила музичне навчання в Лондоні, зокрема у відомого композитора й диригента Самуельса — одержавши найвищі оцінки із гри на скрипці та інших інструментах, що небагатьом дається в тій школі — Роял Скул оф Мюзік.

А маючи вже більшу родину (трьох синів), пані Мирослава, хоч уже й менше виступаючи публічно, — аж шістнадцять років диригувала в Вегревілі церковним хором, у якому чоловік її співав у басовій партії.

Тепер зрозумілишим буде все те, що далі буде сказано про добрі діла й заслужену славу канадського державного мужа й такого нащадка батьків славних — залізного українця в Канаді вельмишановного й дорогого Івана Миколайовича ДІКУРА.

Найперше: трагічно переживши втрату рідної матері, перебувши від чотирирічного до десятирічного віку у свого доброго діда Дмитра, малий хлопчина Іванко не тільки витримав пробу життя взагалі, а й пішов далі в життя і до наміченої, батьком підказаної мети — терпеливо зносив невгоди, уперто й успішно вчився як у школах, так і самотужки, як самотужки, власними силами почав здобувати засоби на свій прожиток від одинадцяти років. Не маючи матеріальної підмоги від батька-фермера, загартований уже самим життям, умудрився і спромігся він здобути університетську освіту за тяжких голодних років (економічна криза) і вибитись у люди. Такі випробування зробили його незалежним, зарадним у житті й таким виrozumілим і чуйним до людей у потребі моральної і всякої підтримки. Тому, як усі його знайомі кажуть, такий ніби суворий на вигляд Іван Дікур — і такий чуйний: уміє кожного терпеливо й уважливо вислухати, нікому й ніколи не відмовиться допомогти, своїм щирим словом утішити. Або як його колеги-адвокати й судді висловлюються про нього: "Вимагаючи від нас (діло робити), він робив нам прислугу — своєю доброзичливістю, своєю порадою, своєю самовідданістю".

Справа багатокультурності в Канаді вважається нині одним із найшляхетніших політичних



Родина судді Івана Дікура
Зліва направо: Іван Дікур молодший, Лев, Іван Дікур старший, дружина судді І. Дікура пані Мирослава і Лаврентій.

досягнень останнього десятиріччя, одним із найгуманніших виявів демократичного способу думання і одним із наймодерніших рішень національного питання в різнонаціональних країнах, що тепер ставиться в світі за добрий приклад і за що в світі хвалять Канаду. А хто перший з найвищої трибуни в Канаді заговорив на весь голос про культурний плюралізм, запропонувавши його на місце асиміляції чи перетоплення в одному котлі (мельтінг пот, як у США)? — Депутат з Вегревілю достойний Іван Дікур. І це чорним по білому записане в офіційному звіті про засідання канадського парламенту з 13 червня 1950 року — на сторінках 3587 — 1590 (Hansard, 1950). Там депутат з Вегревілю І. Дікур виразно сказав, що т. зв. мельтінг пот стає вже пережитком історії і вже небажаний. Ілюстрував він свої думки прикладами з ушанування національних світочів — Роберта Брюса в шотландців, Святого Патрика в ірландців, Тараса Шевченка в українців, а ще додав дещо — про музичні інструменти, як шотландська волинка (Bagpipe). Це в той самий час заходами члена парламенту І. Дікура була запрошена виступити в парламенті (для всіх парламентаристів — членів Палати Громад і Сенату) українська капеля бандуристів ім. Тараса Шевченка... І це була найкраща ідея для підсилення концепції багатокультурності... Концепції, яка десть через двадцять років перемогла в Канаді й набрала вже конкретних форм, про які уже знаємо, тепер урядово дбає рідний син судді Івана Дікура — Лаврентій Дікур. Будьмо певні, що такі патріоти, як Лаврентій, уже не допустять, щоб із мозаїки культур позникали щедеври культурних надбань різних національних груп у Канаді.

Також в офіційному звіті (Генсард) з 30-го березня 1954 р. надрукована знаменна промова депутата з Вегревілю І. Дікура, виголошена під час дебатів про закордонну політику уряду, про-

(Закінчення на стор. 27-й)

КОЛИ ЗУСТРІЧАЮТЬСЯ ДВОЄ...

(Початок "Нові дні" ч. 2, 1980)

Несподівано одержав телеграму: "Двадцятого гуляємо десятирічний ювілей ракового бізнесу. Приїзди. Гарасим Свитка". Прочитав і довго думав над словом "раковий бізнес". А коли показав телеграму Оверкові, він відразу розшифрував: — Мабуть він торгує черепахами і мушлями.

Така загадкова телеграма посилила бажання побачити раковий бізнес та посмакувати Свитчиного борщу. Не менше зацікавився ювілеєм і Оверко, тим більше, що це припадало в наш відпускний період. А, може, ще й тому, що Оверко ще не натішився новим понтяком.

Щоб не їхати з порожніми руками, купили ми для Свитки два кулінарні ковпаки, ополоника й замашистого макогона. Жінки, як годиться для ювілею, спекли великий коровай і оздобили ювілейною датою.

Вийшли ми з Детройту, коли "ще треті півні не співали, ніхто ніде не гомонів". Настрій був ювілейний; дорога чиста й гладенька, авто новеньке — летить аж свистить, розганяючи рештки туману. Раптом Оверко зробив кислу міну й на одній ноті проричитував:

Туман хвилями лягає,
З гори на долину.
Як не знаєш ти дороги,
Спинись біля тину...

Так і зробили. Зупинились біля газолінової станції, бо збилися з дороги. Поки нам витлумачили як їхати, куди завертати та де виїжджати — почався світанок. Через вісім годин на одному з виїздів ми побачили велику світлову вивіску з малюнком дебелого клешоногого рака, що безупинно моргав електричними очицями.

Свитка зустрів нас, як батько — давно небачених синів: тричі з кожним почоломкався і запросив оглянути бізнес, яким не гріх було похвалитись.

Найбільше здивував нас ставок (на греблі якого гордо вимахував своїми крилами вітряк-водогін), де цілими табунами витанцьовували червоні раки, а в глибині очерету ліниво кумкали жаби.

Тут, біля греблі, на зеленій леваді, розпочався ювілейний бенкет короткою, але змістовною промовою Гарасима Свитки, яку присутні зустріли гучними оплесками.

— Хай благословиться день нашої зустрічі в усіх віках на цій благословенній землі. За десять років ми з Льонею вирости вище цього вітряка, дали людям усе: їсти, пити й відпочити. На цьому місці складаю подяку нашому сусідові курячому батькові Сидорові Півневі, що постачає наш ресторан індичатами та курчатами. (Рясні оплески). З фабрики борщу, як бачите, діла не вийшло, бо ще не встигли ми казанів вмурувати, як притарабанилась якась делегація й поставила нам ультиматум: "У виданій нами кулінарній книжці

запатентовано всі українські борщі. Коли хочете будь-який варити — гоніть п'ять відсотків на бойовий фонд!" Фонду того ми не визнали. Переключились на раковий бізнес і, дякуючи тій делегації, можемо сказати: "Хай живуть раки і Півневі кури!"

І покотилось яром та долинами шість разів "Многая літа!" А потім "Розпрягайте, хлопці коні", і на кінець — найновіші коломийки "Рідний брате, ти ж зі Львова, визволь мене від Брежньова". І, як на зло, в самий розпал ювілейного дійства вплуталась київська делегація. Син Півня подзвонив, щоб приїздив, бо курячу ферму оглядає делегація з України.

Пісня обірвалась, немов струна на бандурі. Зчинився такий гамір, наче на виборах Конгресового комітету. Пропозицій було двічі більше, як учасників ювілею. Щоб угамувати стихію, Свитка запропонував відрядити делегацію з трьох осіб, яка представляла б собою агентів по закупівлі курей.

— Делегація, — говорив Свитка, — напевно не знає, що ферма належить українцеві. Хай їде Льоня, моя Ніна і ви, — тикнув пальцем у мій бік. — У розмову вступати тільки по закінченні оглядин. А ти, Півень, гулятимеш з нами.

Як не вмовляли Півня лишитися, він усе ж таки поїхав із нами, давши слово не втручатися в розмови.

Прибули ми на ферму трохи з запізненням — оглядини механізованих споруд і фотографування закінчилися. Делегація сиділа в літньому павільйоні, спокійно слухаючи розповідь молодого Півня Миколи про народження ферми. Дехто з делегатів щось записував до свого бльоку. Перекладач не досить володів англійською мовою, тому переклад його викликав багато зайвих запитань.

— Ви сказали, що маєте 50 тисяч курей, а не пояснили: скільки з них несушок, яка яйцеплідність і де береде курчат?

— 20 тисяч курей щоденно дають на ринок 10 тисяч яєць, а решта йде на м'ясо. Приплід маємо від власного інкубатора.

— Який річний прибуток?

Сидір Півень не стерпів і випередив перекладача по-полтавському.

— Валовий 122, а чистий 69 тисяч доларів.

Зненацька почувши українську мову, делегати переполошились.

— А ви хто будете? — хтось запитав.

— Власник цієї ферми, Сидір Півень, з Полтавщини.

— Яким чудом ви тут опинилися?

— Розкуркулили та ще й питаєте...

Почалися дразливі перегуки. Представник департаменту зорієнтувався, про що йдеться і спокійним тоном сказав:

— Панове, не дивуйтеся. Уся Америка — це емігранти. А містер Півень — гуд мен!

Вийшло так, що наша затія поговорити з земляками провалилась.

Але коли ми повернулися до Свиткового ресторану, то побачили біля нього знайомі кеделяки, а делегати (хоч відмовилися від обіду в Півня), сиділи за великим круглим столом, апетитно смакували раки і кури та шпарко штокали й дакали. А Свитка, наче весільний батько, кружляв навколо столу й повторював "плізі!".

За короткий час делегати перемололи два бушлі раків і два десятка зарум'янених курчат; випили кілька пляшок віскі та два кейси пива. Така універсальна пожива покращила настрої і розв'язала язика. Якийсь товстун почав розповідати, що він їздив до Москви на нараду, і щоб не голодувати, жінка впакувала до валізки три кільця свинячої ковбаси.

— Іду я, — каже, — по Дмитрівській, а запах ковбаси всі пішоходи носами смакуть. Одна дівчина на п'яти мені наступає й шепоче — "Я ещю молода — п'ять рублей за два часа!"

Сміх, на всю потужність, покотився по ресторану. Свитка не стерпіз і вигукнув:

— А бодай би ти здоров був! Так ловко ковбасою призорожив дівку.

Усі замовкли, а розповідач здивовано запитав:

— І ви теж українець?!
— А ким же бути Гарасимові Свитці, колишньому працівникові київського харчо-тресту. Почастував я вас, як людей, що ходять по землі моїх предків. Вклоніться за мене київським горам і великому Тарасові. Хай вам пощастить так, як і мені, тоді я напевно приїду до вас у гостину.

— А де ви берете раки? — запитав хтось несподівано.

— Прошу оглянути мій раковий заповідник, може якийсь колгосп навчиться мого бізнесу.

На лезаді ювілейна процедура набрала повного розмаху. Оверко, вдаючи себе за артиста, виспівував коломийки та пританцьовував:

Сидить дядько на стерні
Та й свитку латає.
Стерня його в задок коле,
А він її лас...

Побачивши делегацію, розгубився й замовк...

Почалося неорганізоване знайомство. Кожен тикав свою руку з додатком прізвища. І хоч усі були напідпитку — розмова не клеїлась. Розбіжність думок викликала полемічну нерозбириху, і виглядало так, як на нараді консолідаційної комісії українських партій. Атмосферу трохи освіжив Зенон Пічкур своїм дивовижним запитанням.

— Кажуть, що тепер навколо Києва море. Мабуть вас там комарі заїдають?

— Ми комарів хемією даavimo. А ви також раками торгуете?

— Вел... Я цибулю вирощую. У Канаді це вельми полатне. Без цибулі, пане-товаришу, всі лончарні збанкрутували б.

— І що ж ви маєте зі своєї цибулі?

— Вел.. Два сини й дочку. Один людям зуби фіксує, другий — по судах людей з біди витягає,

а дочка в школі дітей навчає. От що таке цибуля!

— Мучитесь ви на своїх клаптиках, а у нас гігантські господарства, степи безмежні і...

— Пшеницю, — перебив промовця Оверко, — купуете в Канаді й Америці. Великі господарства та малі діла. Один циган твердив: якби всі моря злити до купи, а дерева зрости в одне та зрубати, от був би великий ляп! Ляп ви вже зробили, а хліба в дядька Сема купили.

Говорили, мов на мітингу, а розійшлися, — як вітри в полі.

Коли вже делегати сідали до авт, Пічкур підбіг до товстяка й щось йому шепнув на вухо. Така відкрита конспірація викликала підозріння.

— Що ви йому нашіптували? — посипалися запитання.

— Я йому сказав, що якщо хтось надумає тікати, хай приїздить до мене на ферму.

На цьому ювілейний бенкет самоліквідувався. Свитка, як і годиться господареві, виголосив прощальну міні-промову.

— Може ми щось недотягнули чи перетягнули, все ж таки перший ювілей пройшов сконсолідовано, соборно й від "старшого брата" незалежно. Добре, що ми делегатів за поли не шарпали і не довбалися в закапелках їхніх душ. Бо душу людини ще ніхто не розкусив. У кожній душі, навіть зледачілій, щось іскриться. Доторкнись до неї — появиться іскра! Хай тліє та іскра, а ми потихеньку будемо роздмухувати.

Свитчині слова покотилися луною ярмом-долиною на зустріч вечірнім присмеркам...

**

Вечір повільно сповзав у темін ночі. Понтяк слухняно наверхствує милі. Кортить продискутувати ювілейні пригоди, але Оверко, скрутившись біля своєї половини, дремає на задньому сидінні. Йому здається, що він їде київським трамваем, бо раз-у-раз вигукує:

— Громадяни, беріть квитки не чекаючи вимог кондуктора!

— Шарап! — сердито наказує дружина.

Оверко, щось промимрив і покірливо заснув.

Десь за годину, сонце продірало сіру ряднину неба і на видноколі показалося верховіття заведбаних мічіганських лісів.

**ПРИДБАЙТЕ СОБІ В АДМІНІСТРАЦІЇ
"НОВИХ ДНІВ" ЦІКАВИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ
АЛЬМАНАХ "НОВИЙ ОБРІЙ" Ч. 6. (Ціна
\$10.00) Й КНИЖКУ БОРИСА АНТОНЕНКА-
ДАВИДОВИЧА "БІГАЙНД ДЕ КУРТЕЙН"**

**("За ширмою"). Переклад на англійську мову
Юрія Ткача. 173 сторінки. Ціна \$6.50.**

ЗУСТРІЧ

Оксана зустрине Вадима вперше. Вони зналися вже від кількох років зі своїх писань, які появлялися неперіодично в періодичному журналі. Відразу відчували спорідненість душ і думок і розпочали переписку. Обмінювалися враженнями, заввагами відносно своєї й чужої творчості, подій, цікавих історичних і літературних постатей. Думали, видно, одне про одного часто, але ніколи їм і на думку не прийшло зустрітися, бо для цього й не було потреби. Їм обоім, здається, було легше писати як говорити, — а крім того, між ними була велика різниця в віку, суспільному статусі, праці і взагалі.

Але ось несподівана подія. Вчора ввечері телефон:

"Галло!"

"Говорить Вадим Білоцерківський. У переїзді через ваше місто. Подумав, чи не час би нам зустрітись особисто. Все ж таки, ми давні знайомі".

"Яка несподіванка! Вітаємо Вас у нашому місті! Рада буду Вас зустріти. Як довго Ви гостюватимете в нас?"

"Завтра о 6-ій ввечері відлітаю. Коли в Вас обідова перерва? Може б так разом пообідали..."

"Гаразд. Приходьте в бібліотеку, де я працюю. 4-та вулиця, номер 109. Ждіть на мене біля інформаційної дошки о 1-ій".

"Як Вас можна пізнати? Як Ви виглядаєте?"

Оксана зніяковіла: "Важко описати. Властиво я й сама не знаю. Може Вам легше. Як можна розпізнати Вас?"

"Легка справа. Мужчина. Середнього віку. Лисавий. Сірий костюм. В окулярах. У руках, для певности, буду держати "Нові дні". Там є Ваш цікавий нарис..."

"Добре. Це не буде важко. Значить, о 1-ій, біля інформаційної дошки. В руках "Нові дні".

"Гаразд. Отже, до побачення, пані Оксано. До завтра. Добраніч".

Оксана відложила слухавку. Глянула відрухово в дзеркало, що висіло на стіні біля телефону і ніби вперше побачила себе. Дійсно, як вона виглядає? Останніми роками мало приглядалася собі у дзеркалі. Знала, що воно нічого доброго, ні гарного сказати їй не може. Їй давно стукнуло 50-тка. Красунею вона ніколи не була, а тепер і поготів. Волосся її колись біляве, тепер невизначеного кольору. Очі теж заокулярені. Без окулярів навіть не могла прочитати титульної сторінки. Невеликого росту, середньої будови. Ну і все. Властиво зовсім непомітна особа.

Цікаво, який собою Вадим? Те, що він сказав по телефону, властиво нічого їй не говорило. А по-друге... Це хіба не важче... А все ж таки зустріч двох знайомих осіб, які вперше побачать одне одного... Це не переписка листовна та ще й стандартними друкарськими машинками, тільки

внизу власноручний підпис. Оксана почула себе чомусь роздратованою. Пощо ця зустріч? Вона на завтра мала інші пляни. Хотіла відвідати приятельку в шпиталі під час обідньої перерви. До того й зачіска... Ще минулого тижня хотіла зробити собі тривалу завивку... Ну, нічого, якось на завтра треба буде пригладити своє вічно розбурхане волосся. Це не важне. Але все ж таки зустріч...

Оксана належала до типу людей, які писемно мають неабияку відвагу висловлювати свої думки. Вона, сидючи за машинкою, почувала себе зовсім іншою людиною. Слова дуже природно вкладалися на її пальці і вона без зусилля могла висловити найбільш прецизну думку. Коли ж приходилося їй розмовляти з іншою людиною, їй важко було висловитись. Її бентежила присутність другої людини. Вона не могла тоді ясно думати. Слова плуталися на язичі, деколи вона просто заїкувалася. Це, може, тому, що більшість її знайомих не мали часу її слухати, бо самі поспішали розповісти своє. Все кудись поспішали й вона теж вічно спішила. Не було часу завести якось цікавої розмови. Все якісь такі буденні справи.

Листовно вона ніколи не говорила про якісь дрібниці. Звичайно вона писала тільки тоді, коли відчувала потребу щось висловити, що їй чимось зворушувало, викликало якісь емоції, байдуже, чи це було захоплення, чи обурення. Вона тоді чимось горіла і це розвознювало її думки, вони гарячим струмом виливалися на папір.

Про що вони будуть говорити. Про погоду? З Вадимом? Нічого їй було тепер з ним говорити. Той нарис в "Нових днях" не був дуже вдалий. От написалося. Вислала. Видрукували. Краще, щоб Вадим був цього й не запитив.

Вона хотіла побачити його з цікавості, але зустрічі з ним не бажала. Якби так можна здалека. Вони зустрілися духово кілька років тому, ведуть цікаву переписку, це їй вистачає. Чи захоче Вадим далі кореспондувати з нею, побачивши її у власній особі? Вона знала, що особиста зустріч може бути її поразкою, кінцем їх знайомства. Чому прийшло Вадимові до голови зустріти її?

Спала неспокійно. Снівся їй покійний муж, що стояв біля інформаційної дошки. Вона радісно йшла йому на зустріч, але він в останній момент відвернувся й пішов геть. Прокинулася в поганому настрою. Відразу прийшла їй до голови заплянована зустріч з Вадимом. Що вона йому скаже? Банальні фрази: "Приємно познайомитися". "Як Вам подобається наше місто?", "яка сьогодні спека"... Їй уже стало скучно й неловко. Глянувши в дзеркало, вона побачила своє бліде, втомлене й залякане обличчя. Вдягалась неохоче. На сніданок нічого їй не смакувало. В праці за-

ЛИСТИ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТВ'ЯЗНЯ ДО ДРУЖИНИ І ДІТЕЙ

велася неприємна розмова з сусідкою, дружиною місцевого співредактора "Нових днів".

"Що з тобою, Оксано? Ти хвора? Чому така бліда? Тобі конче треба врешті змінити зачіску й пофарбувати волосся. Бійся Бога! Ти зовсім про себе не дбаєш! Чи чула? Приїхав Вадим Білоцерківський, відомий письменник. Вчора з ним вечеряли. Дуже приємний і веселий мужчина. Він приятель мого мужа. Якби не одружена, зразу б у нього закохалася — цокотіла сусідка. — Ти хіба знайома з ним"...

"Ні, незнайома. Знаю тільки, що він існує. Всі ж, хто читає, знають Вадима Білоцерківського".

Сказати, чи не сказати приятельці про заплановану зустріч? — думала Оксана, сортуючи пошту. Навіщо їй та зустріч та ще й з молодшим за неї й елегантним мужчиною.

"Ти вечеряла, а я сьогодні обідаю з Вадимом" — якось так знеацька вирвалося Оксані.

Сусідка поглянула на Оксану зі здивуванням, змішаним з недовір'ям і з великою дозою співчуття: "Хіба жартуєш, Оксано. В такому-о вигляді, з такою-о зачіскою?!"

"Я не зустрічаюся з ним, щоб йому подобатися. Він для мене тільки цікава творча особа. При чому тут вигляд!"

"Ну, знаєш! — майже сердито сказала сусідка. — Не забувай, що ти все ж таки жінка, а він мужчина та ще й самотній".

Оксана зашарілася по самі вуха. Пощо вона згадала їй про Вадима? Тепер почнуться шушукання, допитування. Пощо це все? Глянула на годинник. Доходила 1-ша година. Їй треба вдягатися. Може він там десь уже чекає. На неї вже давно ніхто не чекав. Серце якось забилося в неї по давньому. Їй стало соромно за себе. В ній відізналася жінка. Вона вийняла дзеркальце, гребінь і шмінку. Поправила зачіску, едягнула жакет і з'їхала на долішній поверх.

Біля інформаційної дошки стояв Вадим. В одній хвилині вона хотіла повернутись і зникнути з очей. Зупинилася біля виставки найновіших публікацій. У вітрині відбилося її розгублене обличчя. Їй стало соромно за свою незріноможність. Вона ж зріла людина. Жінка, яка, здавалось, звільнилася врешті від плотської обмеженості. Вадим — це для неї споріднена духово істота. При чому тут ота жіноча непевність, соромливість, бажання подобатися. Це все було й відгуло в її житті. Вона тепер вільна людина. Вона зустріне Вадима так, як годиться зустрітись з'ом письменникам, двом друзям по духу.

Очі Оксани загорілися майже неземським світлом, обличчя заясніло усмішкою. Вона випрямилась, піднесла голову й майже молодечим кроком пішла на зустріч Вадимові.

Нехай це буде Вашою амбіцією, Дорогий Передплатнику, — приєднати бодай одного передплатника "Нових днів"!

29. 04. 80 р. Рідні мої, любі мої дружино й діти!

Такі чудові дні настали — теплі, сонячні й просвітлені. Як прокидаюся уранці, Ярило вже бадьоро усміхається мені крізь вікно, на мій другий поверх, і я од вас гарних і світлих, — після нашого побачення снитися мені щоночі, — переходжу в цю променисту купіль. Ні, не од вас, а разом із вами і до вас. Щоб не розвіяти чар присутності вашої, не снідаю вже кілька днів: надто швидко обуднює сніданок день. Натомість роблю фіз-зарядку і творю свою ранкову атеїстичну молитву. Стаю обличчям до сонця — на схід, а дивлюся на захід: бачу вас, мої кохані, вас і наших друзів, розкиданих долею по широких просторах тісного світу... Кажуть хлопці, що через два-три роки починають снитися місцеві сні. А я тим часом не бачу й огорожі — лише сиво-зелений (березовий і сосновий) гайок за нею і тремкий блакитний дах над головою. Цьвіркають горобці, каркають ворони, рапчуть качки, змагаються, енергійно випробовуючи силу горлянок, півні, гавкають собаки... І зовсім не чути холодного голосу НТР (науково-технічної революції). Твоя, дружино, омріяна мрія... Сьогодні в нас день особливий: будемо сіяти квіти. Он Вірменія вкрилася уже зеленими ростками. Акуратні, обкладені дошками прямокутні грядки, землю старанно пересіяно крізь пальці. Щоранку і щовечора — поливання. З'явиться бур'янчик — смик, і поле чисте... Справді Вірменія — та, яку ми бачили з тобою: убога земля, багата щедротою людської праці. Вся як один дім дбайливого господаря. Питає Роберт: "Почему не вижу украинский огорода?" Я самокритично проковтнув давню славу про українську хазайновитість і... — просто я не відразу зрозумів, що бачу перед собою реальну асоційовану працю. Радію і торжествую: моє від мене не втече! Крім того, практика — критерій істини. Отак на соціально-філософському ґрунті з'явився український квітник. Тим часом невеличкий і не такий показний, як вірменський. Я — основна продуктивна сила. Микола Данилович — науковий консультант у питанні про сонячну енергію і додаткову вартість, Роберт здійснює загальне агрономічне керівництво. Каже, що агрономія та астрономія — це майже одне й те саме... Вчора вже другий раз поливав нашу нивку. Шкода, що ти не привезла була мені для городу якогось гарного зілля.

8. 05. 80 р. Любі мої! Ми таки врятували хліборобську (точніше рільничу) славу України! Пустир під вікнами бібліотеки збурював мої естетичні почуття, і я взявся... за заступ. Відіслав вам листа, і мені дуже хотілося пірнути у "Вопросы философии". Але перемогла не гносеалогія, а естетика. Власне, істину треба шукати передусім у дії і дією у "робстві". Щодо істини-правди, правди-справедливості, правди-добра, то тут піз-

навальний, естетичний і етичний аспекти злиті, нерозчленовані. Словом, я три дні працював не розгинаючись — на землі, біля землі, із землею. Відривався од роботи лише для їди. І зовсім не хотілося до "Вопросов". Може, мене таки неадаремно названо Георгієм? А втім, ні, бо сенс хліборобської праці — створювати продукти, а я тут, як і в усьому, керуюся потребою краси й гармонії — основа мого світовідчуження і світоглядю. Між іншим, вона, ця потреба, відчутно шкодить мені у виробництві, відчутно понижуючи продуктивність моєї праці. Звисають нитки, нерівно зшиті деталі — і хай собі, рукавичник підчистить, це його обов'язок. Але огріхи просто колють мене... Сьогодні ще обріжу сам. Останній раз... і так щодня.

От вам і Георгій (хлібороб, звичайно, а не змієборець)! Зачепився випадково за інтелектуальну стеблинку і вознісся на хмари словоблуддя, чи, може кажучи не вельми свіжою поетичною мовою, у високості краси, майбутньої, маю на увазі, бо три просторі наші грядки вже засіяні квітами... Побачимо, що виросте. Не може не прорости, що засіяне любов'ю. Я ж пропустив крізь пальці всю землю. Повикидав усі камінці, безліч битого скла (двічі навіть порізався), ритвинки, з яких старанно обтрусив (висловлююся трохи кучеряво) родючі частки гумусу. Народна пам'ять стверджує, що на цій ділянці працювали Василь, Славко, Паруйр: я не ставлю під сумнів щирість (нефальшивість) золотої нитки історії. Проте... проте мені в спадщину лишився виключно некультурний (чи по-археологічному, якраз культурний?) шар. Зовсім дика земля. Бита цегла, скло; цв'яхи, дроття, шифер і так далі і таке інше: довелося згрібати, збирати, викопувати, витягувати, перебирати... Моя самовідданість зворушила Пятруса Казимировича, і він одкрив свою чарівну скриньку. У ній великий скарб: клунки, пакетики, торбинки — з насінням!

О, де ти, романтичне, ліричне, патетичне, сентиментальне Стельмахове слово, любовно вирощене на ірпінській дачі, у декорованій під селянську хату київській квартирі. Десь там, а тут — сама земля, вільна від словесної патоки, земля. І стримана усмішка суворого балта: "Дорогой Юрій, ві так труділись... сам... я вирішив вам помоч... І ми переносимо його квітникарську скриньку на мою ниву. Юний квітникар! Відчуваю: в мені заворушився приватновласницький хробачок. Засумнівався давати чи не давати грядочку Сергею і Владіміру... Гору взяла соціалістична самосвідомість. Рішуче придавлюю хробака і пропоную нашому сусідові взяти собі окраїну мого терену — на принципах повної територіальної самостійності. Роблю це також із метою інтернаціонального виховання, а щоб підсилити педагогічний ефект ситуації, можна буде поряд окопати ще грядку, аби відрізати можливість прирачення.

Любі мої, вам ще не набридли моє базікання? Будьте поблажливі: це все такі моменти моєї екзистенції. Баранці настрою (Баранці — вузлики хвиль). Знаю, що на багато тем із ваших листів не відгукнувся ще, — я не забуваю про це, але

звертатимусь до них поступово, бо розмова з Вами, рідні мої, починається... як розмова стихійно. Крім того, є тут також і свої часові межі. Не кажучи вже про постійний — моя невихойна болячка, наввипередки з днями! — інтелектуальний голод.

Люба моя донечко, тобі, на твої листи, хочеться відповідати картинами — спогадів, уявлення, надій і тривог, радощів, болю, поетично-філософських узагальнень, роздумів про людські шляхи в цей світ і про шлях світу хащами людських узаємин. Але... Хай тим часом бубнявляють у моїй пам'яті зернятка нашого індивідуального досвіду буття... Може, прокільчатяться колись. Він у кожного унікальний, проте я кажу "нашого" — з двох причин: що йдеться про твою частку мого світу і що, можливо, він чимось стане і твоїм.

21. 05. 80. Кохані мої, вуха ще повні металевого гуркоту, перед очима біжить і біжить полотноним полем тріскотлива чорно-біла стежка... На цьому просторово-звуковому тлі — ви, ваші обличчя, наш двір, зайнятий рядами швейних машинок, наші кімнати зі стосами рукавиць... щоб відпочити душею, хочеться просто поговорити з вами про щось гарне і людяне, справжнє і незрадливе, скажімо, про зозульку, яка щодня, навіть у дощ, вірно і невтомно малює мені лагідну повільно розквітліх копинівських садів, батьківського весняного керта*) — так зобразилося в моїй пам'яті далеке, мабуть, іще з часів дитинства, зозульчене ку-ку. Живу тепер у великій тривозі за свої очі. Писав я вам попереднього разу, що непокоїть мене праве око. Лікар виявив у ньому значне помутніння кришталика. Відчуваю око постійно, особливо, після роботи, найжахливіше — у лівому також...

*) Керт — город (закарпатське). Збережено правопис автора. З відомих причин його прізвища не подаємо. — Ред.

НОВА ЗБІРКА ГУМОРЕСОК

Нещодавно в Австралії в В-ві "Байда" вийшла з друку цікава збірка гуморесок Лесі Богусланець під назвою "ЯКИЙ САВА, ТАКА Й СЛАВА". Тематика гуморесок чи гумористичних оповідань — наше культурно-громадське життя, яке авторка дотепно, з легким гумором і сатирою, висвітлює перед читачем. Книжка ясніє безліччю українських приказок, що вигідно забарвлюють це видання. У пресі було вже надруковано низку прихильних рецензій. Обкладинка Олі Когут. Ціна 3.00 дол. Замовляти в ред. "Нові дні" та в більших українських книжкових крамницях.

МОЛИТВА ОБ СЛОВІ

Защо, Боже, наслав на нас
Кривавого змія?
Осиротив дітей своїх,
По світу розвіяв?
Той в Сибіру, той в могилі,
Той на чужій волі,
Дома тільки і остались
Убогі та голі,
А ще лютих тюремщиків
Ненаситна згряя:
І старого, і малого
В тюрму забирають...

— Всіх постройте по бараках! —
Лукає начальник —
— Що? І досі у кожухах? —
Та й насваривсь пальцем:
— Зараз мені всіх убрати
У єдину форму —
Щоб не було РАЗЛІЧІЯ,
Ні сірих, ні чорних!
Хто ж буде СОПРОТИВЛЯТИСЬ,
Того у кайдани...

І в пивницю...

Отут сатрапи й заходились
Усіх в один вдягати стрій,
— І то, мерщій! — гукають люто —
Бо ж ось у нас нагай і кий!

Ну й почалось!

Арештанти

Одежу здирають,
З кров'ю-потом рвуть із себе,
Форму уберають.
І не чують, що жандарми
Кив, морг та й сміються:
Дивись, мовляв, як ті хахли
За ганчір'я б'ються!

Хіба їх хто примушує?
Самі, бач, у сміття
Несуть шати дідівські,
А беруть лахміття.

Отаку кати пустили
Славу по всім світі,
А ми їй підібрали
Та й нум чепурити!

Чий це голос солоденький
На вухо шепоче:
— Їх ніхто не роздягає —
Вони самі хочуть
Стару одіж поскидати
І в тюремне вбратись,
У казенних одностроях
Їм, бачите, краще:
Інших вони не шукають,
Тільки, знай, пиячать.
Їм же лучче, як хтось за них

Шити одяг буде,
І міняти, і латати...

Брешеш, кривоблуде!
Брешеш, гицлю хитромудрий!
Столукавий сину!
Ніхто матері своєї
Доброхить не кине!
Не накладе охотою
На себе кайдани,
Не убере яничарське
Лахміття погане!
І не піде на край-світа
З чужого похмілля
На чужій землі справляти
Криваве весілля!

Якби ж то ти до тих прийшов,
Бодай на хвилину,
Хто в кайданах на Сибіру,
Хто у тюрмах гине,
Та й запитав...

Ото щира

Воля України —
Придумана, зацькована,
Дрогами обвита,
Мордована, катована,
Але не убита...

У них спитай, а ще у тих,
Котрі у могилі,
Що за правду і за волю
Голови зложили.

А то витяг перед світом
Тюремщицьку байку,
Та й продає, як то колісь,
За найвищу пайку:
— Треба, бачте, Вашу матір
Роздерти на трое:
Степи — гостям, лани — гостям,
А вже тії гори,
Це вже хай вам...

Для крокету...

За те що ставали
Проти змія неситого,
Кривавого ката,
Того самого, що ми, бач,
У лиху годину
Від погібелі близької
Були боронили...

Отака-то, Україно,
Приятелів мова!
А де ж твоє, Боже правий,
Праведнеє слово?
Пошли його, многомудрий,
Пошли нам кебету
У облудні, лжеречиві
Не впасти тенета!

*Подай розуму нам, Боже!
Світлого, ясного,
І мудрости, і твердості,
І терпіння свого —
Напоумити заблудших,
Зберегти родину,
Навернути дітей твоїх
У лоно Вкраїни!*

8. VII. 80
Колумбія

Яків СУСЛЕНСЬКИЙ

П'ЯТЕ ВЕРЕСНЯ

(Спогад)

День 5-го вересня став традиційним днем пам'яті жертв радянського режиму. Ця традиція народилася в Уральському концтаборі для політв'язнів ВС 389-36. Ініціатива належить відомому борцеві за громадянські права Михайлові Яковичу Макаренкові. Саме ним підготовлено і здійснено перший ритуал, що його дуже важко було провести в умовах пильного кагебістського нагляду.

Я був учасником першої, а відтак ще чотирьох наступних церемоній, коли в'язні уральських таборів і Володимирської тюрми, при свічках на символічних могилах, молилися за упокій безвинно вбитих радянською владою.

У цій статті я хочу розповісти про 5-те вересня 1976 року — останнього року мого ув'язнення.

Я тоді перебував у Володимирській тюрмі, тяжко хворів і був у надзвичайно пригніченому стані, не сподіваючись дожити до звільнення. Мені залишалося чотири з половиною місяці. Напередодні, себто 4-го вересня, я, лежачи на ліжку, готував чергову ксиву (записку) для камери побутовиків. У записці я знайомов кримінальників із Загальною декларацією прав людини та закликав їх до виступу 10-го грудня. Мешканці цієї камери бажали працювати, але, через брак робочих місць, їх на працю не виводили. А от нас, політичних в'язнів, силоміць змушували працювати.

Моя попередня ксива, передана через зека-бібліотекаря, опинилася в опера (начальника оперативного відділу) підполковника Угодіна. Підмовляння до бунту — тяжкий злочин за радянськими законами. І мені загрожували серйозні неприємності.

Я закінчив писати записку, згорнув її, аж раптом почув ляскіт ключа в дверях. На мить я розгубився: куди подіти записку? Вирішив затиснути в кулаці.

До нас (зі мною в 69-ій камері 1-го корпусу тоді перебували Кронід Любарський та Ар'д Хнох) увійшли начальник оперативного відділу

тюрми підполковник Угодін і опер 1-го корпусу лейтенант Александров. Того дня опера Угодіна підвищили в посаді: він став начальником тюрми замість полковника Зав'язкіна, який перейшов на іншу службу.

Я не привітав "громадянина начальника" вставанням. Угодін зробив мені зауваження, але Кронід Любарський різко відпарував:

— Ви ж бачите, в якому він стані.

— А міжкамерним зв'язком він може займатися, закликати кримінальників до негідкорення! — підвищив голос Угодін.

Опер Александров тим часом робив трус, переглядав мої речі. Угодін помахував мою ксивою й сипав погрози.

— Мало того, що самі бунтуєте і постійно порушуєте правила утримання, ще й побутовиків до цього закликаєте. Знаєте, чим це пахне?

Пригрозивши мені "розкруткою", себто одержанням нового терміну, Угодін перейшов до того, що його найбільше того дня непокоїло, — 5-те вересня, День пам'яті жертв радянського режиму.

— Ну, Сусленський, завтра голодуватимете?

— Як усі, так і я.

— Але ж ви хворі. Підніматися, коли належить, не можете, а голодувати збираєтесь.

— Як усі, — повторив я.

Візитери вийшли. Пронесло, слава Богу.

За кілька хвилин почали роздавати обід, і я дав ксиву баландерові (роздавальнику), людині сумнівної чесності. Любарський і Хнох, довідавшись про це, аж заціпеніли. То було дуже небезпечно.

По обіді мене з Хнохом перевели до 26-ої камери того ж корпусу. Хнох квапився навести порядок у камері. З приходом вечора мав відбутися церемонія пам'яті жертв.

Після вечері Хнох спорудив могилку. На білому аркуші паперу височів горбик чорної землі. Добути жменьку землі в тюрмі, серед бетону й каміння, — важке завдання. Його спромігся здійснити лише Михайло Макаренко, який поділився з іншими. Свічки Макаренко робив з парафіни, добутої в сачастині, куди мене водили на процедури. Коли смеркало, ми з Хнохом, за єврейським звичаєм, укрили голови і я прочитав на івриті кадїш — молитву за померлими. Я запалив додаткову свічку — пам'яті мого родича Фіси Левінзона — жертви сталінських репресій.

Уранці 5-го вересня ми відмовилися від їжі та подали заяву, що в ній виклали мотиви одноденної голодівки.

Незабаром мені звеліли зібратися з речами. Мене запропорювали до карцеру! Я ледве тримався на ногах, пересувався, тримаючись за стіну. Але на це не зважили. Конвойний допоміг мені дійти до 4-го корпусу, де мені оголосили про запропорення до карцеру на 10 днів за те, що закликав в'язнів до заколоту. Мене було вміщено до II-го карцеру — задушного й похмурого гробівця. Температура в ньому сягала понад 30°, я задихався у смердючому повітрі. Камера завширшки 90 см і завдовжки два метри з тьмавим світлом, залапанним ззовні віконцем, потворними камінними тумбами, що ледь виступали від стіни,

з цементною підлогою, шорсткими стінами, що обсіпані скопленою цементом ринню, з парашею, що відгонила нестерпучим запахом хлорки, — вся ця обстановка зближувала мене з жертвами радянського режиму та дозволяла гостріше за інших пережити страхіття системи, що винищує людей.

Я проголодував увесь день, а наступний — 6-е вересня — був у тюрмі "льотним", себто таким, коли видавали лише хліб і сіль, а решта вбогого харчу пролітала повз нас.

Багато лиха довелося мені зазнати в ті 10 днів карцеру. 11 вересня у мене трапився тяжкий серцевий припадок. Докладніше я розповім про це в іншій статті, а тепер зачитую уривок з книги Володимира Буковського "...І повертається вітер": "...Наступного разу посадовили знову до карцеру Сусленського, а він хворий на серце, і тількино його до карцеру посадять, у нього днів за три — припадок. Так і цього разу. Тут уже весь корпус, усі камери, включно з кримінальниками, ламали двері, — гуркотіло, як при канонаді. Корпус ходив ходором. Це ж не жарт, 66 камер — близько двохсот чоловік — довбали двері. В результаті Сусленського на ношах перенесли до іншого карцеру, до іншого корпусу — оце й усе".

Ось чим запам'ятовся мені день 5-го вересня 1976 року — День пам'яті жертв радянського ладу.

В ОБОРОНІ ЮРІЯ ШУХЕВИЧА

Комісія Прав Людини СКВУ розпочала акцію в обороні Юрія Шухевича, якого малолітнім за-проторено в советську в'язницю тільки за те, що він син Головного Командира УПА, сл. п. Романа Шухевича. З 1948 р. Юрій Шухевич перебуває майже безперерійно в таборах і тюрмах. Поточний термін ув'язнення кінчиться 1982 р., а опісля Шухевича чекає п'ятирічний термін за-слання.

Закликаємо цілу українську спільноту у вільному світі підтримати цю акцію, організувати демонстрації в обороні Юрія Шухевича, звертатися до урядових чинників, преси та публіки своїх країн з вимогою інтервеніювати за його звільнення.

Зокрема просимо, щоб усі українські організації допомогли скоординувати зусилля в обороні Юрія Шухевича. Кожна організація, яка бажала б безплатно одержати англomовні брошури про Юрія Шухевича для вжитку в акції, повинна звернутися до Комісії на адресу:

World Congress of Free Ukrainians
Human Rights Commission
2118 A Bloor St. West
Toronto, Ont. Canada M6S 1M8.

Ірина СЕНИК

ЗАМІСТЬ ЖАЛІВ

Легіт полів
Для Тебе, Батьку,
Замість принад
Небо Карпат
Для Тебе, Батьку,
Від забуття
Радість в житті
Для Тебе, Батьку,
Замість зітхань
Щедрість бажань
Для Тебе, Батьку,
В день іменин
Добрих новин,
Для Тебе, Батьку!

Казахстан

7. VI. 80 р.

22. VI. 80

Дорогий Добродію!

Журить мене Ваша мовчанка, бо вже, правду кажучи, дуже звикла до Ваших листів. Бракує їх мені.

Тут почався сезон нестерпної спеки, яка вельми виснажує мене. І лиш пізно вечером, бо десь о годині 10, стає можливо.

Чи маєте змогу для доброго відпочинку? Чи взагалі знаходите при своїй постійній занятості час для відпочинку?

Не знаю, що діється з Надійкою і Ніною, бо обидві замовкли ще від Різдвяних Свят.

Наші прискорбні новини Ви, певно, знаєте набагато скоріше ніж ми. То не варто про них згадувати. Серце самотнє, доля невтішна.

Зичу Вам доброго здоров'я і щиро здоровлю.

З глибокою пошаною

Орися (Ірина Сеник)

ВЕЧІР ТВОРЧОСТІ Л. КОСТЕНКО В МЕЛЬБУРНІ

Відзначення 50 років з дня народження видатної сучасної поетеси Ліни Костенко та, зокрема, вихід з друку її чудового історичного роману "Маруса Чурай", Літературно-мистецький клуб ім. Василя Симоненка в Мельбурні (Австралія) влаштував 29-го липня літературний вечір. Доповідь про творчість поетеси та її віршований роман прочитав голова клубу Дмитро Нитченко, а супровідні поезії з попередньої творчості та, зокрема, з роману "Маруса Чурай" прочитали члени клубу: Зоя Когут, Ірина Залеська, Боженна Коваленко, Анастасія та Неван Грушецькі, Юрій Михайлів, Володимир Каспенкович та сам доповідач. Вечір пройшов з успіхом при повній залі слухачів. Несподіваним гостем на вечорі був професор Гарвардського університету Омелян Прицак, який недавно прочитав доповідь в Кинберрі на науковій конференції.

Д.м. ЧУБ

УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ В РУМУНІЇ

Коли порівняти три так звані сателітні країни, Польщу, Югославію та Румунію, то, здається, в Румунії останнім часом є найбільші можливості для розвитку українського літературного життя, зокрема видавничі можливості. Їхні видання останнім часом потрапляють і до крамниць Канади та інших країн. Також до Румунії легше доходять листи та видання з закордону.

Статистичні відомості і приватні зв'язки показують, що в Румунії живе від 70 до 100 тисяч українців. У понад 50 селах українці живуть компактною масою, а в 15-ох селах майже самі українці. В Добруджі та Банаті ще й досі становлять чималу кількість нащадки запорожців, що в 1775-му році, після зруйнування Запорізької Січі, оселились на цьому терені.

Та основне культурне й національне життя українців, як і всієї країни, зосереджене в Букарешті, столиці Румунії. Тут від 1948-го року виходить тижневик "Новий вік", тираж якого становить 4 тисячі примірників. У 1950-58 р.р. виходив ще й "Культурний порадиш", але влада його чомусь закрила. Від 1965-го року обставини для національних меншин трохи покращали: по селах та повітах дозволено створити ради, які дбають про українські школи та культурне українське життя.

Початки українського літературного життя в повоєнній Румунії сягають до 1944 року. Ще в 1944-му році вийшла збірка художніх творів під назвою "Серпень", тиражем 450 прим. У збірці друкувалися 17 поетів та письменників. Першою друкованою книжкою окремого українського автора була збірка оповідань "По новому шляху" Івана Федька (1960 р.). А слідом за цим вийшли книжки Оксани Мельничук, Юрія Павліша, Стеліана Груї Яцентюка та інших. Збагатилась творчість їхніх письменників також у збірнику "Ліричні струни".

Щоб обслуговувати потреби національних меншин в Румунії, у 1969-му році організоване видавництво "Критеріон", яке щороку тепер випускає до 10 книжок, зокрема українською мовою. Правда, тамтешні автори — це переважно молоді сили, але щороку помітний у них ріст майстерності. Цьому сприяє й те, що при Спілці письменників Румунії організувалась літературна студія, де часто відбуваються сходина, обговорюються нові твори письменників, поетів, публіцистів.

Лише недавно, в 1979-му році, вийшов поважний збірник "Обрії", де помістили свої твори поети, письменники, публіцисти, фольклористи, — разом близько 30 осіб. Окремий розділ, відве-

дено для творчості молодих поетів. Серед них треба відзначити творчість Івана Ковача і Степана Ткачука, який випустив уже 5 збірок поезій, одну збірку оповідань, один роман. Особливо зрілою виглядає остання збірка його поезій "Кочівницька душа", що вийшла цього року. Крім них, ще бачимо такі імена: Василь Клим, Мих. Небиляк, Орест Масикевич, Кирило Куцюк-Кочинський, Корнелій Негуш, Микола Коцар, Іван Шмуляк, Гаврило Клемпуш, Іван Мойсюк, Степан Лезинський.

У розділі публіцистики та наукових розвідок про фольклор є такі автори: Оксана Мельничук, Марта Бота, Степан Ткачук, Марія Моргоч-Балан, Євген Сав'юк, Денис Онищук, Ігор Лемний, Юлія Кіндріш, Стеліан Груя, Магдаліна Ласко-Куцюк, Дан Хорія Мазілу, Іван Федько, Юрій Павліш, Марія Бойко, Мих. Бодня, Іван Ребошапка та Іван Робчук. Молодеча творчість репрезентована такими авторами: Іван Негрюк, Марія Ністор, Петро Шмуляк та Василь Ромащук.

Великою допомогою в появі нових творчих українських сил є український філологічний відділ при Букарештському університеті. Багато письменників позакінчували той факультет. Серед авторів є вже науковці, викладачі університету, доктори філології, літературознавці. Недоліком їхньої творчості є те, що вони обмежуються в тематиці творів лише територією Румунії, але немає відгуків на життя в Україні, немає розвідок про плюси й мінуси українських письменників на матірній землі. З другого боку, на відміну від підрадянської літератури, нема в українських письменників спеціальної антирелігійної пропаганди в творах, хоч часто згадуються церкви, священники, дяки тощо.

Варто ще згадати й те, що низка українських письменників дістала премії Спілки Письменників Румунії, а самі: Орест Масикевич — за поезії "На місячних роздоріжжях", Микола Корсюк — за прозу "Роздоріжжя", Іван Ковач — за книжку прози "Чуга", Василь Клим — за книжку прози "Гора", Мих. Небиляк за книжку "Лорана", Степан Ткачук — за збірку поезій "Посміх світу" (1977 р.). Більші нагороди дістали Орест Масикевич та Степан Ткачук.

Ще впадає в око, що багато українських авторів походять з двох повітів, де є 15 сіл з суто українським населенням. Це з Мармороського та з Сучавського повітів. Кілька з них закінчили Педагогічні школи. Лише 2-3 походять з України. Відомо також, що в українських селах існують українські школи, але як там провадиться

навчання, ще тяжко довідатися з цих видань та збірників художніх творів.

В мові авторів зрідка трапляються помилки чи відступи від мовних норм або місцеві незрозумілі слова. Це коли йде мова про окремі видання та збірник "Обрії", який упорядкували Євген Мигайчук та Мих. Михайлюк.

Закінчуючи цей поверховий огляд, можна все ж радіти, що там українська література має більше можливостей, ніж в сусідніх країнах, де теж живе багато тисяч українського люду.

Орест МАСИКЕВИЧ

ЛЕТЯТЬ ДУМКИ

З дерев пізнання зла й добра
щодня спогади стрясаю.
Невже весна — це лиш мара
Недавніх літ в загірнім краю?

Туди у безвісті летять
думки, неначе в казці коні...
Їх не зупинить жодна гать,
вони й посріблять мої скроні.

В похміллі, із думками враз
Летить і серце. Лиш не вниз би!
Можливо — у вечірній час
мене прикличе рідна призьба.

Проймає ту щасливу мить
любви сила незборима.
Днів юних золото й блакить
в усі часи перед очима.

МОЇ СКАРБИ

Шумлять уночі лиш мені осокови...
Гойдається вдень лиш мені море трав...
Я з тих, що за все люблять волю й простори,
що завжди мандрують до ранніх заграв.

Багаття моє не вкривалося приском,
злий вітер все більш роздував мій вогонь;
зацькований, тишивсь я часто лиш стиском
Твердих, мозолистих і теплих долонь.

Зузир'я моє у негоду не блідло;
я знав лиш один — рівний шлях до мети.
Набутий мій скарб — це над скронями срібло,
Майбутній — дукати в душі берегти.

СКОРБНА МАТИ

Твій спокій — мов лист на трепеті:
ти ждеш — може з півдня надійдуть сини,
ти ждеш — може з півночі прийдуть вони,
а півні співають вже втретє...
Із заходу прийдуть? Зі сходу?
Чи давить коріння густе ковили
їх голови буйні й тому не нашли
додому ні стежки, ні броду?
Щоднини надія чорніє

за хмарами й на журавлинім крилі...
— Зійди із небес, походи по землі,
спаси її, мати Маріє!

Всі кажуть — чекаєш ти даром...
Ти даром сукаєш свічки в самоті —
о ти, найдорожча примаро!
Всі кажуть, що ти навіжена...
...Голодна і боса бродяжиш вночі..
...Розхристана, полем ідеш, плачучи,
повз чорних тополь веретена...

Орест МАСИКЕВИЧ

БУКОВИНСЬКА ДУМКА

Ой, журиться мною мати,
що не буду газдувати;
що подвір'я аж до брами
поросте ба й бур'янами;
що все поле, за лугами,
покриється будяками;
що помруть отець-матуся,
а я в світі загублюся.
Не журися, мамко, мною,
що не буду я газдою.
Ой, pomoже мені дружба —
в чужині цісарська служба.
Цісар дасть мені рушницю,
щоб орав я на пшеницю.
Я виорю — як зумію,
поле кулями засію,
білим тілом заволочу,
ляжу в поле спочивати —
притулюсь до руті-м'яти.
Рута-м'ята на чужині —
жаль і туга по родині.
Рута-м'ята за Дунаєм —
туга й біль за рідним краєм.

Степан ТКАЧУК

ІКОНОПИСЕЦЬ

По світі ходить баба-Осінь
І лебедям шепоче тайкома,
Що час весни та літа зрікся,
Що в сонце заохалася зима.

На кручах, що сягають неба
Блудні сини шукають мам своїх
І продають вітрам провісним
Плачі нащадків, прадідівський сміх.

Блудні сини та баба-Осінь
Зійшлися там, де сон мирує світ.
І моляться іконописцю,
Що їх малює на сльозинах літ.

БУКОЛІКА

Бричка осені скрипить так скорбно знову
По дорозі, що забула рідну мову,
І пригадує мені, коли треба,
Що осліпла доля, час зоставсь без неба.

Коні землю рвуть... І відстань в безвість тоне,
Хоч за нею тужать сонце й місяць — дзвони
Ті, яких гойдає легіт Божих струсів
Понад яслами воскреснутих Ісусів...

Я сиджу на ґруні і рахую роки,
Що мій ум виточували на всі боки.
Мало їх. Замало. Звідки більш узяти?
Може, стануть у пригоді тато, мати...

Я сиджу на ґруні людської знемоги
І чекаю батьківської допомоги...
Очі хочуть плакати, а серце — спати...
Щось віщують ваші душі, тату й мати?!

Бричка осені — видовище принади —
Мчить і мчить у вічність на колесах зради.
Оглядаю бричку, наче хмару чічка,
Хоч на видноті скорочуюсь, як свічка...

Кирило КУЦЮК-КОЧИНСЬКИЙ

ОСІННІЙ САД

Як білий ангел при столі,
Ти гріла душу вишиною,
Палали в небі кораблі,
Плила мета твоя зі мною.

Підносила мою печаль
В дорогу звивисту, гористу,
Зоря світила нам у даль,
Стелила промінь золотистий.

Твоя печаль і джерела
Навік дарована вітрами,
В бори таємні повела,
Однак не відчинила брами.

Не мав я смілість роз'яснить
Свою охлялість безупинну,
Обрамлювать в ясну блакить
Листок тендітний, тополиний.

І в світлий день квітіння рож
Злякалась ти своєї сили,
Пройшла по всій природі дроз,
Пустеля вкрила очі милі.

Звав мармур сивий на землі
У тіні на горбі урвистім,
Розпачливо ти впала в млі,
Вінком обплетена барвистім.

І так розвіялись листки
В саду від суму почорнілім,
Шляхи навіки розійшлись,
І брови чорні побіліли.

Я цілував твої сліди
І плакав над твоєю тінню,
Молив: хоч в снах моїх зійди,
Поміж надій осиротілих.

Та вітер все тополю гне
І перекотиполем грає,
Минає час, вулкан засне,
Тільки душа у сні страждає.

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ЗАЯВА

(Початок на стор. 2-ій)

що один фронт боротьби демократичних сил народів Радянського Союзу треба зачинати від українсько-російської співпраці, ми проголошуємо наступні фундаментальні принципи.

Ідеали людських прав і прагнення до свободи займають передове місце у світогляді і свідомості сучасної людини. Завдяки їх носіям, ті ідеали стають для багатьох народів з різними політичними устроями, програмою організованих рухів та об'єктом міжнародної політики. Радіючи визнанням постулатів свободи в політичній, громадській і міжнародній сферах людського життя, ми, учасники російського і українського рухів, оголошуємо такі принципи співпраці:

1. Визнаємо повне і беззастережне право українського і російського народів на державну самостійність.
2. Стверджуємо, що існуюча русифікація України є загрозою для українського народу та що докладемо всіх зусиль, щоб боротись з нею.
3. Російська сторона вважає своїм обов'язком допомагати процесові поглиблення боротьби за незалежність і демократизацію України.
4. Українська сторона допомагатиме встановленню повних громадянських прав і демократизації Росії.
5. Обидві сторони захищають громадянські права, а також громадську, культурну і релігійну автономії національних меншостей на територіях України і Росії згідно із Хартією ООН.

Ці, узгоднені між нами, принципи створюють достатню підставу для того, щоб започаткувати спільну працю представників політичних рухів обидвох еміграцій на внутрішнім і зовнішнім відтинках, при збереженні пріоритету потреб правозахисних рухів у їх батьківщинах.

Проголошуючи їх (принципи) і ще раз підкреслюючи, що нас об'єднують ідеали демократії, гуманності і добросусідських взаємин самостійної України і незалежної Росії, ми приступаємо до організування робочих груп з метою координації дій в різних країнах вільного світу та сподіваємось підтримки зі сторони активних представників обидвох наших народів у Радянському Союзі і поза його кордонами.

Підписали:

Владімір Буковський (член ред-колегії "Континент"), Наталя Горбанєвская (відп. секретар ред-колегії), Владімір Максимов (головний редактор), Роман Барановський, Михайло Воскобийник, Роман Ільницький, Дмитро Корбутяк, Степан Процик, Марта Богачевська-Хом'як, Ростислав Хом'як.

Головний Секретаріат Українського Демократичного Руху повідомляє, що хоч під заявою стоять лиш підписи тих осіб, які мали зустріч у Вашингтоні, — свою солідарність із "Заявою" зголосило досі вже 38 діячів з політичної, громадської, наукової, літературної і мистецької ділянок.

Ред.

УКРАЇНСЬКА МОВА В АМЕРИЦІ

2. Польонізми в мові американських українців

2. Польонізми в мові американських українців (2)

Часто в пресі і в радіопередачах трапляються такі вислови: "прибутки *виносять*", "воєнні витрати *виносять*", "це *виносить* 1000 доларів", "дефіцит *виносив*", "ця сума *виносить*". Тут слово "виносити" вживається в значенні польського слова "winość". Український відповідник: "становити". Приклади: "прибутки становлять", "дефіцит становить", "воєнні витрати становлять", "населення цієї країни становить сорок мільйонів".

Українське слово "виносити (винести)" вживається в такому контексті: "З хати виносили одягу" (Коц.). "Батько виніс з комори два мішки жита" (Неч.-Лев.). В перен. знач.: "...виносять на суд громади" (П. Мирн.). "Виносити рішення".

У реченні "дебати над звітом *виповнили* другий день" слово "виповнили" — польонізм. По-українському треба казати: "дебати *тривали* другий день" або "*заповнили* другий день". Українське слово "виповнювати" вживається лише в просторовому значенні: "...і виводить мур, заластуючи виломи, виповнюючи прогалини" (Л. Укр.). "Річка виповнила береги". "Легені його виповнило п'янке степове повітря" (Ю. Ян.).

Слово "заповнювати" вживається і в просторовому значенні ("...широку долину заповнювала безкрая вода", Ю. Ян.) і в часовому значенні: "...на цьому тижні є два дні свят, і ви не знаєте, чим їх заповнити" (Л. Ян.).

Треба рішуче викинути з ужитку польонізм "виповідати" в польському значенні слова "wypowiedzieć". І тому замість польських висловів "йому *виповіли* помешкання", "Німеччина *виповіла* війну", треба казати: "йому відмовили в помешканні", "Німеччина оголосила війну".

Українське слово "виповідати" вживається лише в такому контексті в розмовному стилі: "...виповідала їй свою тугу за минулим щастям" (Д. Бедзик).

Немає в українській мові й слів: "випосаджувати", "випосадити", "випосаджений". Якщо хтось вживає цих слів, то робить велику помилку, не усвідомлюючи того, що всі ці слова польські. Замість цих польських слів треба казати: "устатковувати (устаткувати)", "споряджати", "обладнати". Замість польського слова "випосаджені" треба казати "споряджені", "устатковані", "обладнані". Приклади: "...врангелівські корпуси, споряджені найновішою технікою" (Гончар). "...табори ще не зовсім були *устатковані*" (Сміл.). "...була *обладнана* справжня амбулаторія" (Мик.).

В реченні "діти *вирікаються* батьків" польонізм "вирікаються" треба відкинути і казати: "відмов-

ляються від батьків", "зрікаються батьків". Приклади: "Відмовитися від сина, від дочки, від батька" (Сл. укр.-м., I, 608 стор.). "Як можеш ти зрікатися дітей?" (Л. Укр.). "Не слід зрікатися рідної мови". (Кроп.).

По-польському звучить і речення: "Преса *вигягає висновок*" — це калька польського вислову: *wyciągać (wyciągnąć) wniosek*. По-українському кажуть "робити (зробити) висновок". Приклади: "Оксана Сергіївна *зробила висновок*, що лист її дійшов" (Ю. Ян.). "Приходить до висновку". "Доходить висновку" (Сл. укр.-м., I, 492 стор.).

Українське слово "вигягати" має інші значення і вживається в такому контексті: "Гусак *вигягує* довгу шию" (Донч.). "Вигягає з кущів човен" (Стельм.). "Через тиждень *вигягли* Максима із криниці" (Шевч.). "Вигягнув відро води". "Вигягти ноги" (умерти). "Вигягти її з неволі" (П. Мирн.). (Див. Сл. укр.-м., I, 521-522 стор.).

Часто доводиться читати такий вислів: "*відборці* нафти". Тут маємо непотрібний польонізм "відборці". Українські відповідники до цього польського слова: *одержувач, споживач, імпортер*. Приклади: "Споживачі продукції нашого заводу". "Споживачі палива, природного газу й нафти". "Покупці нафти". "Імпортер — особа, торговельна організація або держава, що вивозять товари з-за кордону". "Імпортер товарів слаборозвинених країн". "Одержувач кореспонденції".

До польонізмів (і одночасно до діалектизмів) належить і слово "відзискати" — від польського слова "odzyskać". В газетах часто трапляються вислови з такими польонізмами: "доляр *відзискає* свою вартість", "*відзискати* свою попередню спроможність". Українські відповідники: "повернути собі щонебудь", "отримати назад", "відновлюватися", "з'являтися знову", "відновлювати щонебудь, раніше втрачене". Приклади: "Приємне тепло вогнища повертало хлопцеві добрий настрій" (Багм.). "Доляр *відновив* свою вартість". "Юнак відчував, як *відновлювалися* його сили" (Донч.). Він *відновив* свою попередню спроможність".

Цілком польський вислів: "відмовлення молитви". По-українському кажуть: "прочитати молитву", "проказати молитву", "проказувати молитви" (Див. Рос.-укр. сл., т. 3, вид. 2, за ред. акад. С. Єфремова, К. 1928, 576 стор.).

Українські слова "відмовляти", "відмовлення" мають цілком інше значення і вживаються вони в такому контексті: "...не *одмовте* допомогти в тій справі" (М. Коц.). "Софія *пригадала зустріч* і розмову з Яковом, його образливе *відмовлення*".

Не відповідає нормам української літературної мови й вислів: "він *відтягнув* пропозицію" — від польського слова *odciągnąć*. По-українському кажуть: "відмовився від своєї пропозиції" або

**КАНАДСЬКА ПРОГРАМА EMPLOYMENT TAX CREDIT
РОЗШИРИЛАСЬ**

**Створіть працю
і ви створите до
\$4,160 доларів
зменшення податку**

Це просто

Як би ви хотіли відтягнути до 4,160 доларів або більше від свого федерального приходового податку.

Це просто. Збільшіть свою робочу силу: створенням нової праці, і ви зможете також створити зменшення податку для себе.

До 4,160 доларів для кожного нового прийнятого працівника, передбачаючи, що робота створена як прямий результат програми **Employment Tax Credit**.

І це просто зробити. Ви тільки виконуєте одну сторінку форми

Повні деталі можна отримати в вашому місцевому **Canada Employment Centre. Phone: (416) 766-6431**



Employment and
Immigration Canada

Emloi et
Immigration Canada

Lloyd Axworthy
Minister

Lloyd Axworthy
Ministre

Canada

"зрікся пропозиції". Слово "зрікатися" вживається в значенні "відмовлятися від своїх попередніх висловлювань, переконань, поглядів, а також і від своїх попередніх пропозицій".

Дуже часто читаємо в газетах такі вислови: "вимагаємо *відтягнення* радянських військ із Афганістану", "вимагають *відтягнути* війська із В'єтнаму". Замість цих помилкових висловів треба казати й писати: "виведення військ", "вивести війська". В даному контексті мова йде про те, що війська треба вивести з країни, звільнити країну від військової окупації. Коли ж ми говоримо про *відведення* військових частин з однієї позиції на іншу, то тільки в такому розумінні можна казати: "відтягнення військ", "відтягнути війська". Отже з Афганістану чужі війська треба цілком "вивести", а не "відтягнути" на кілька кілометрів на інші позиції.

Цілком по-польському звучить вислів: "Вітай, Патріярше!" По-українському треба казати: "Вітаємо тебе, Патріярху!" Українське слово "вітай" означає форму наказового способу від слова "вітати". Приклади: "Іване, вітай гостей хлібом і сіллю". "Вітаю Вас із Святами!", "Вітай дружину із днем народження".

Часто — особливо в канцелярській мові — слово "внесок" вживається в значенні польського слова *wniosek*. Наприклад: "Делегати вносили внески", "Обговорювали *внесок* ревізійної комісії". Замість "внески", "внесок" тут треба казати "пропозиції", "пропозицію". Укр. слово "внесок" має зовсім інше значення: Воно означає гроші, які хтось сплачує організації або установі. Наприклад: "Кошти нашої організації складаються з членських внесків та різних пожертв". У переносному значенні слово "внесок" означає щось цінне, внесене в громадську справу, в науку, літературу. Наприклад: "Найбільший внесок Б. Д. Грінченка в українську культуру — це упорядкований і виданий ним "Словарь української мови". "Значний *внесок* у справу створення українського театру зробив Т. Г. Шевченко".

У реченні "На видання книжок *вплинуло* 20.000 дол." слово "вплинуло" вжито в значенні польського слова *wpłynąć (wplynęły pieniądze)*. По-українському кажуть: "одержано" або "надійшло". Українське слово "впливати" має зовсім інші значення: 1. *вливатися* (про річку): "Джерело води *впливало* до потоку" (Фр.). 2. *діяти на когось, на щось*: "Особливо добре *впливало* море на нерви" (Коц.). "Здавалося, що цей розділ *вплинув* корисно на відносини між братами". (Фр.). Це нещастя на нього дуже *вплинуло*.

В реченні "Він почав інтенсивно *вправляти* німецьку мову" — слово "вправляти" є польонізм. По-українському кажуть: "...*вивчати* німецьку мову". Можна також сказати: "Він почав *вправлятися* в німецькій мові" (але не "вправляти").

А ось в одній газеті було надруковано таке речення: "До автобусу *всіла* група учнів". Слово "всіла" — непотрібний польонізм — від поль. *wsiadać*. По-українському кажуть: "сіла". Приклади: "Сідай на мій віз" (Кв.-Осн.). "Маруся сіла в вагон". (Н.-Лев.). "Сіло багато пасажирів"

(Коц.). "Він сів до авта" (Ю. Янов.). "Сідати за стіл". "Сідати в сани". "Сідаю в трамвай і мчу" (Л. Укр.). "Пасажирів з Одеси сіло дуже мало" (Коц.).

Часто можна чути й читати такі вислови: "відмовлено у *вступі* в міністерство", "чи я можу *вступити* до тебе?" і т. д. Тут маємо польонізм від слів *wstępować, wstęp*. По-українському кажуть: "заборонено *входити* до міністерства", "чи я можу *зайти* до тебе?" В різних оголошеннях часто читаємо: "*вступ* для дорослих чотири долари". "*Вступ* вільний". Замість польського "вступ" треба казати "вхід". Приклади: "Вхід стороннім заборонено". "Вхідний квиток дає право *входу* до театру, на концерт".

Слова "вступати", "вступ" вживаються в українській мові в такому контексті: "Вона *вступила* в калюжу". "І *вступив* Ігор в стремено ногою". (Руд.). "Мороз *уступив* у пальці". (П. Мирн.). "Він *вступив* на бібліотечні курси". "Микола *вступив* в університет". (Тют.). "*Вступ* до організації". "*Вступ* (початкова частина книжки, статті, музичного твору)". "Оркестра починає грати *вступ*".

У значенні польського слова *cieszyć się* вживається слово "втішатися" в реченні: "Гетьман *втішався* пошаною". По-українському кажуть: "Гетьман *користувався* пошаною". Приклади: "Варвара Павлівна *користується* неабиякою пошаною в сусідів" (Соб.). Українські слова "тішитися", "втішатися" вживаються в іншому знахенні: в значенні *радіти, милуватися*. Приклади: "І знов я *тішусь* полем, самотністю..." (Зеров). "Горпина *тішиться* малою донечкою" (М. Вовч.). "Старий Корній *утішається* онуками" (Гр.).

Немає ніякої потреби вживати польських слів "гіпокризія", "гіпокрити". Українська мова має свої слова замість цих польських слів, запозичених із грецької мови. Українські відповідники: "лицемір, лицемірство" всім добре відомі. Приклади: "Ви любите брата! Суєслови, лицеміри..." (Шевч.). "...А мені лицемірними здались і їхні жалі..." (Коц.). "По-вашому, се легко — утопитись у тім бездоннім морі лицемірства, що зветься кодексом чеснот лицарських?" (Л. Укр.).

Дико звучить оголошення: "Збори відбудуться в церковній *галі*" — з поль. "hala". Український відповідник: "зала". Приклади "Ясна зала вся світлом палає" (Л. Укр.). "Збори відбулися в фізкультурній *залі*" (Донч.). Українське слово "Галья" — це жіноче ім'я.

Не в українському, а в польському значенні часто вживається слово "голосити" — від поль. *głosić*: "голосить нову утопію", "Б. голосив, що політика повинна належати...", "вони *голосили*, що діють з уповноваження Катерини II". Всі ці непотрібні польські слова треба замінити українськими: "проголошує", "казав", "казали" (повідомляли) іт. д.

Українське слово "голосити" означає "голосно плакати" або ж "кричати", "вигукувати". Приклади правильного вживання слова "голосити": "Люди *голосили* й ламали руки" (В. Барагура, "Свобода", 8. 3. 78). "Бідна Балашиха *голосила*; Балаш і собі плакав" (Н.-Лев.). "Чому не заво-

дить, не голосить по покійнику?" (Фр.). "...А ті голосити та верещати" (Шевч.).

Псують українську мову ще й такі непотрібні польонізми: "гратулювати", "гратуляції". Один український філолог писав в одній газеті: "гратулювати промовцеві" (поль. *gratulować komuś*). По-українському треба казати: "вітати промовця". Приклади: "Всіх приймали, всіх вітали" (Л. Укр.). "Дорогим друзям щире вітання!"

В оголошеннях про різні вечори й концерти часто читаємо: "добровільні датки". Слово "даток" — польонізм — від. поль. "datek", себто "пожертва". В Сл. укр.-м., т. 2, 1971, стор. 214 слово "даток" має позначку "застаріле". В поетичній мові М. Рильського це слово вживається в значенні "взятку", себто здобичі, яку беруть бджоли з квіток медоносних рослин. ("Збирали даток там багатий..." М. Риль.).

(Далі буде)

Михайло ГАВА

ПАНОРАМА КУЛЬТУРНИХ НОВИН

■ На початку травня цього року несподівано помер у Києві широковідомий український композитор Вадим Гомоляк. Музичну освіту закінчив у Київській консерваторії. Опісля до 1948 року працював у консерваторії викладачем. Протягом свого сповненого творчої наснаги життя В. Гомоляк створив ряд музичних шедеврів. За своєю "Закарпатськї ескізи" нагороджений державною премією. Зробив значний внесок у розвиток української хореографії музикою до балетів "Запорожці", "Сорочинський ярмарок", "Чорне золото", "Кіт у чоботях", "Оксана", "За двома зайцями", "Лебідь".

Йому також належать композиції для струнної оркестри, скрипки з оркестрою дерев'яних духових інструментів і фагету з фортепіано. Окремим розділом композиторської діяльності В. Гомоляка був фільм. Написав музику до фільмів "Зоря над Карпатами", "Довбуш", "Чорна Тиса", "Радість моя".

За заслуги у розвитку музичного мистецтва і діяльності у президії Спілки композиторів України В. Гомолякові присвоєно звання заслуженого діяча мистецтв України.

Його світлий образ, образ Людини, що так помітно збагатила своїм талантом різні жанри українського музичного мистецтва, назавжди залишиться в пошані як в Україні, так і на чужині.

■ Напередодні Шевченкових роковин у цьому році присуджено Шевченківські премії: в галузі літератури — Юрій Мушкетик за роман "Позиція", Михайло Стельмах за роман "Чотири броди". В галузі музики лавреатом став композитор Кос-Анатольський за збірник "Вокальні твори". В галузі оперно-театрального мистецтва прису-

джено премію диригентові Степанові Турчакові за постановку опер "Пікова дама" П. Чайковського, "Милана" Г. Майбороди та "Іван Сусанін" М. Глінки.

■ На всесоюзному фестивалі 1980 року, який проходив у столиці Таджикистану Душанбе, відомий український актор Іван Миколайчук здобув нагороду за кращу режисуру фільмів "Лебедина зграя" та "Вавилон ХХ". Був це режисерський дебют українського актора, що відразу привернув увагу журі.

Про фільм "Вавилон" досить широко коментувала преса в Україні. Хоч фільм загально позитивно оцінений, але був і ряд закидів відносно вірності фільму первотворові. Віримо, що ці фільми буде можливість побачити також і у Канаді.

■ В Одесі проведено конкурс вокалістів України. У конкурсі взяло участь півсотні молодих оперних співаків з театрів Києва, Львова, Одеси, Харкова, Дніпропетровська, Донецька та інших міст України. У змаганнях за звання найкращого співака України перемогли соліст Харківської опери Микола Коваль і студента Київської консерваторії Тетяна Кузьміна. Другі місця припали О. Романенкові і В. Манойлові з Харкова.

■ За музику, написану для п'єс, які йдуть в театрах України, нагороджено дипломом першого ступеня львівського композитора Богдана Янівського. Після закінчення Львівської консерваторії він написав ряд симфонічних творів, сонату для фортепіано, шість прелюдій.

Композитор створив музику до вистав "Тил" Миколи Зарудного, "Камінний господар" Лесі Українки, "Річард III" Вільяма Шекспіра, "Голубі олені" і "Дикий ангел" Олексія Коломійця.

Великою популярністю користується п'єса німецького письменника Бертольда Брехта "Кар'єра Артуро VI", для якої музику також написав Б. Янівський.

■ Недавно вийшло нове видання історичного роману "Людолови" Зінаїди Тулуб. Авторка з глибоким знанням історичного матеріалу змалювала життя України, зокрема Запорізької Січі, а також частково Польщі, Росії і Туреччини 17-го ст. В двотомнику представлено визвольну боротьбу українського народу за часів гетьмана Петра Сагайдачного. Хоч письменниця свого часу була в неласці, все таки вартість книжки належно оцінено і видано тиражем сто тисяч.

■ У видавництві "Радянська школа" недавно вийшов цікавий альбом "Лєся Українка", який підготували М. Гуць та Н. Росошинська. Вступну статтю написав О. Гончар. Заспівом до альбому стали відомі слова Лесі Українки: "Ні! Я жива. Я буду вічно жити! Я в серці маю те, що не вмирає!..."

Книжка складається із семи розділів, кожний з яких побудовано за хронологічно-тематичним принципом. В альбомі поміщено фотографії, документи, ілюстрації і уривки з листів та худож-

ніх творів. Шкода, що й тут оминається драматичний твір Лесі Українки "Бояриня".

■ Україна має великі здобутки у різних ділянках мистецтва, які з признанням оцінено в різних країнах світу. За минулий рік дуже добре оцінено в Сх. Німеччині співаків Київської опери Л. Юрченка і Р. Майбороду.

У Клінгенталі перше місце здобув львівський акордеоніст В. Стецюк, у Чехословаччині — скрипачка О. Пархоменко, у Дрездені, на конкурсі естрадної пісні — М. Гнатюк. Ніні Матвієнко, присуджено "Приз Братислави". Ансамбль "Смерічка" з Чернівецької області привіз із Польщі дві нагороди — найвищу "Золотий топірець". У Хорватії дуже добре прийнято виступи ансамблю Вірського, ансамбль "Червона рута" із солісткою С. Ротару, вокальне тріо Мареничів, і групу провідних майстрів опери — Є. Мірошниченко, Д. Гнатюк, А. Солос'яненко, М. Манойло, В. Ковтун й Т. Таякіна.

■ Польській естрадній співачці Анні Герман подаровано в Житомирі чудові пісні деяких початкуючих композиторів. Між піснями також баяда Б. Олійника, до якої російський текст подаровано їй у Ленінграді. Отримавши їхні дарунки, співачка сказала: — "Думаю, що наступного приїзду в Україну я вивчу ці прекрасні слова, відшліфую мову, бо пісню слід співати такою мовою, якою вона була написана, тобто українською".

■ Рада Міністрів України прийняла постанову про увічнення пам'яті видатного українського композитора Станіслава Людкевича. Між іншим присвоєно ім'я С. Людкевича одній із залей Львівської філармонії, встановлено для відмінників композиторського факультету Львівської консерваторії стипендію, заплановано вивести кращі твори мистця.

Вирішено поставити на могилі С. Людкевича пам'ятник і на будинку консерваторії меморіальну дошку.

■ Київські любителі Шекспірівських постановок і англійською мови мали змогу в цьому році почути одноособовий театральний виступ торонтського актора Данієля Гиятта. Гиятт у своєму репертуарі має більш двох сотень окремих заголовків, включаючи крім Шекспіра також Байрона Дікенса та Емерсона. Виступаючи перед київською публікою, висловив свої враження такими словами: "Я люблю вашу українську культуру, яку бачу у ваших піснях, танцях і музиці. Ви любите театр і завжди приготувані до театру. Захоплююся вашою філармонією і теплотою, яку мають до чужинців у Києві". Виступав у Києві, Харкові, Одесі та Львові.

■ Нобелівську премію одержав маловідомий грецький лірик Одисеус Елітис за фолкльорну поему "То Аксіон естї", для якої написав музику його приятель Мікіс Теодоракіс.

Часами для літературних нагород Шведська

Академія підбирає поетів маловідомих у світі, як еспанець Віценте Александер (1977 р.), італієць Еугеніо Монтале (1975 р.), швед Гаррі Мартінсон (1974 р.) і грек Гіоргіос Сеферіс 1963 р.

■ На Пленарній Асамблеї Єврейського Конгресу Канади в місті Торонто вручено дружині українського мистця Василя Курилика розкішну грамоту-звиток за його картини, в яких відображено єврейське життя в Канаді.

■ Національна галерея мистецтва у Вашингтоні закупила для своєї колекції образ художника Йосипа Малфорда-Вільяма Тірнера "Джуліет і її норса" за суму 6.4 мільйона доларів. Образ, один із кращих, був закінчений у Венеції 1836 року. Ставка почалася сумою 500.000 і за шість мінут досягла на аукціоні майже шість з половиною мільйонів доларів.

■ Любителі театральних професійних виступів у Торонто мали приємність бачити польський державний театр з міста Щецин в інсценізації поеми Адама Міцкевича "Пан Тадеуш". Інсценізацію ставлено два рази при комплектно заповненій залі. Добра гра завжди притягне глядача, не зважаючи на ціну квитків.

У розмові з режисером цікаво було почути про їхні методи праці, підбір акторів, репертуар та підготовку виїзду до Канади.

■ Другим надзвичайним з мистецького боку виступом був "Великий естрадно-комбінований концерт у виконанні групи Розін і Розен". Як виконавці, так і глядачі були євреї, які приїхали недавно з СРСР до Америки й Канади. У рекламі й рецензіях підкреслювано, що "Розін і Розен це колектив талановитих професійних артистів, які в своєму мистецькому виступі передадуть думки й настрої євреїв із Росії, що їх правдиво передати можна лише у вільних країнах".

Приємно відмітити мистецьку гру, а також добре володіння українською мовою в директора Михайла Григоровича Бика, Ізраїля Розена і інших артистів.

■ Для відмічення 75-ліття своєї видавничої діяльності, одне з найбільших канадських видавництв, "Меклеанс" (річний тираж 30 мільйонів примірників) випустило великий багатоілюстрований календар-альбом, який може бути довідником хронології подій у Канаді.

Під вмілим керівництвом Пітера Ньюмана (занятого політичного коментатора) журнал дав місце різним відомим авторам і знайшов доступ до майже всіх країн світу. Ювілейний календар зредагував українець Юра Горгота.

НЕ ЗАБУДЬТЕ

В І Д Н О В И Т И

ПЕРЕДПЛАТУ

СВОЄЧАСНО!

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА В ІЛЮСТРАЦІЯХ

Визначний майстер емалю Кость Шонк-Русич — людина невсипущого зацікавлення мистецтвом. Вивчення історії мистецтва в Шонк-Русича йшло в парі з його мистецькою творчою працею. Він став також дослідником українського мистецтва, збираючи всі його зразки, які можна було досягнути (між ними справжні унікати). З роками його знання набрало широкого засягу, а зібрані матеріали з різних родів українського мистецтва — чималої кількості.

1978 р. К. Шонк-Русич видав у Нью-Йорку "Історію українського мистецтва в ілюстраціях", присвятивши її 1000-літтю хрищення України. Якість видання належить до кращих не лише серед українських видань: книжка великого формату (11 x 8,¾ інча), 300 стор., на доброму крейдовому папері, у твердій червоній обкладинці, заголовки написані золотими літерами. Ілюстрації технічно відбиті дуже добре, особливо кольорові.

У вступі до цього видання автор пише: "Задум, який постав п'ятнадцять років тому, — тепер уже можу з певністю сказати, — буде виконаний. Щоб його здійснити, я почав збирати книжки з мистецтва, археології, архітектури, скульптури, орнаментики, графіки, граверства, емалей, різьбарства, кераміки, писанкарства, вишивки, гутного скла та іконопису. ...Найбільший відділ у цій "Історії українського мистецтва в ілюстраціях" присвячений орнаментіці. Сюди входять орнаментика в іконі, емаліях, різьбі, вишивці, килимарстві, граверстві, кераміці та шрифтах (письмо)... Багато людей доброї волі і різних професій в різьоманітний спосіб допомагали виконати плян видання книги..." (стор. 9-10).

У кінці книжки автор подає 27 джерел, звідки він черпав ілюстрації. Крім цього, є ілюстрації з його емалей, мистецьких виробів, які є власністю автора та ілюстрації картин, виробів, скульптур і т. д., які він міг отримати від мистців у вільному світі.

З покажчика бібліографії (стор. 293-5), на якій базував свою книжку К. Шонк-Русич, бачимо, що він використав величезну кількість праць з українського мистецтва, виданих в Україні (особливо після війни), за кордоном та в Росії (ті праці, що стосуються в якійсь мірі історичних пам'яток України чи її мистецтва, хоч Росія привласнила, переважно, їх собі). Вже сама подана бібліографія має чималу цінність, бо з неї довідуємось як багато працюють українські науковці над дослідженням нашого мистецтва, яку літературу про нього ми маємо на сьогоднішній день.

Тому, що "Історія українського мистецтва в ілюстраціях" — це задум, опрацювання та втілення якого зроблене однією людиною (мистцем певного профілю), книжка має своєрідний характер. Насвітлення окремих розділів залежить

не лише від кількості зібраних ілюстрацій, але й від обізнаності автора в даному роді мистецтва та його зацікавлення.

Давши своєрідний вступ у добре дібраних ілюстраціях та у слові від себе, автор починає книжку розділом "Мистецтво найдавніших часів". У тексті, автор дає короткий, прозорий нарис початків українського мистецтва; приділена увага скитському мистецтву, "яке відіграло велику роль у формуванні слов'янської культури" й дало слов'янам чималу мистецьку спадщину, на світлено виробі сарматських племен та взагалі тогочасне мистецтво і його роль у дальшому розвитку нашої культури. До цього короткого розділу подано кільканадцять ілюстрацій та мапу розселення племен з 7-9 ст. на території України й сусідніх країн.

Мапа Київської Русі вводить у мистецтво княжої доби, яка залишила нам величезну історичну й мистецьку спадщину. На стор. 26, подано "Поетичний переклад та переспів "Слова" М. Чернявського з цікавими ілюстраціями. Деякі з них мають зазначення джерела звідки взяті, а деякі ні.

Базований на авторитетних джерелах текст дає фрагментарний опис мистецтва княжої доби. Ілюстрації стверджують високу культуру тієї доби, приковують до себе увагу, викликають подив, збагачують знання. Кожна з них — це окрема сторінка великої епопеї про творчий геній нашого народу вже в ті часи. Автор показує зразки нашої стародавньої скульптури, саркофаги, оздоблені різьбами, орнаментальні плити, архітектурні деталі на славних соборах Галича, Чернігова, Києва, зразок кам'яної ікони, ювелірні вироби і т. д. Більшу увагу приділено Софіївському Соборові у Києві часів Ярослава Мудрого. Пояснено призначення й особливості монументального мистецтва.

Гарно, цікаво й різномодно, автор насвітлив архітектуру України із засягом часу від Десятинної церкви часів Володимира Великого (ілюстрація реконструкції цієї церкви Н. Холостенка), аж до зразків архітектури 19 ст. Тут ми знаходимо високомистецькі зразки архітектури церков в Україні, що "не поступаються найкращим будівлям світу". У тексті читаємо: "Успішне розв'язання завдань в будівництві князівських палаців і храмів завдячуємо тому, що Русь мала численні кадри теслярів, мулярів, ковалів і мистців з різних ділянок будівництва" (стор. 42).

Поруч ілюстрацій найкращих храмів Києва, Чернігова, Львова, Почаєва, є зразки церков сільських з Волині й Галичини, зразки каплиці, надгробні хрести, будинок Галагана в с. Липовому і т. д.

Живопис княжої доби — це фрески й мозаїки в соборах та іконостасне мистецтво, яке розвива-

лося в Україні століттями аж до Другої світової війни. Подаючи цікаві для широкого читача відомості ілюстраціями й текстом про ікону та іконостасне мистецтво, автор вкладає в стислу інформативну форму багато змісту: "Крім київського іконостасу, існували ще галицький, холмський, волинсько-галицький, закарпатський; відрізнялася лемківська ікона своїм примітивним стилем. Іконописці карпатської ікони додавали до фарб темпер, ясного білка і тому ці ікони не темніють. Українці на Буковині та в Чехії писали ікони на зворотній стороні скла" (стор. 56).

У розділі "Скарби" навітлено ювелірне мистецтво, художні метали та їхню обробку в нашій батьківщині між 11 і 18 ст., ілюструючи це високої майстерності зразками ювелірного мистецтва із срібла, золота, кости, емалю.

Живопис 14-17 століть К. Шонк-Русич ілюструє зразками ікон (між ними вже знаходимо й імена авторів-мистців як Ф. Сенькевич, І. Бродлакович, Г. Степенко) та портретів і картин відомих малярів: В. Боровиковського, І. Сошенка, І. Лапченка, В. Розвадовського, І. Северина й інших. У цьому розділі автор помістив чомусь також ілюстрації живопису з 19 й 20 ст.

Найбільше уваги Шонк-Русич присвячує живописові Т. Шевченка. У тексті автор підкреслює величезну роль, яку відіграв цей незрівняний геній в Україні, подає його короткий життєпис, цікаві деталі із його творчої лабораторії та стилі й жанри в його малярстві, подекуди зупиняючись на поясненні окремих картин. В ілюстраціях (а їх є коло трьох десятків), автор представив також і різноманітність його техніки: офорт, акварель, олівець, туш, сепія, але чомусь не представлено його портретів олійними фарбами.

Образотворче мистецтво в "Історії українського мистецтва в ілюстраціях" Шонка-Русича взагалі притягає багато уваги. Воно представлено окремими мистцями з короткими даними про них та ілюстраціями їхніх картин. Дуже багато визначних українських малярів представлено лише ілюстраціями їхніх славних картин, а часом лише одною з них. Виглядає, що автор розміщував ілюстрації, керуючись тематикою картин, хоч і не строго цього дотримувався.

На 33 сторінках книжки, автор подає ілюстрації картин сорока восьми українських майстрів образотворчого мистецтва 19-го й 20-го століть (включно з сучасними, які живуть в Україні). Серед них знаходимо, нпр., такого славного нашого мистця й мистецтвознавця як Ф. Кричевський, якого всіма силами Росія хоче присвоїти собі і вже видала монографію про нього як про російського мистця. Ф. Кричевському треба було виділити окреме місце з даними про нього.

Картини мистців, ілюстровані на цих сторінках, незвичайно цікаві й високомайстерні. І хоч далеко не всі визначні мистці охоплені, але й те, що К. Шонк-Русич подає, вказує на багатство українського образотворчого мистецтва даного періоду в Україні та на вражаючу кількість великих талантів.

Графіці відведено місце невелике, але в тексті й ілюстраціях, все ж таки, автор зумів укласти

досить прозорий образ високого розвитку в Україні цього мистецтва. Графіка представлена кількома ілюстраціями з княжих часів, кількома з пізнішого періоду, окремими творами двадцяти п'яти визначних майстрів графіки та двома славними мистцями (Ю. Нарбут та П. Ковжун), яким відведено окреме місце з короткими даними про них.

На сторінках 147-153 знаходимо український екслібрис, про існування якого дуже мало хто знає. Автор пояснює: "...це гравірований або рисований художній книжковий знак, яким книголюби позначають свої книги". З цієї книжки видно як багато наших відомих людей вживають екслібрис і як мистецьки кожен з них виконаний.

Чимале місце відведено в книжці українському мистецтву на еміграції. Основна увага приділена образотворчому мистецтву. Скульптура якось несутільно розміщена і це дещо дезорієнтує. Окреме місце має в книжці лише О. Архипенко (до 18-ти ілюстрацій з його скульптур, автор дав текст з коротенькими фрагментарними навітленнями). Лише ілюстраціями представлені такі наші визначні скульптори, як М. Черешньовський, О. Литвиненко, С. Молодожанін, Б. Мухин, Г. Крук, А. Павлось та інші.

Образотворче мистецтво на еміграції, автор мав на меті охопити повністю, але не всі відомі малярі відгукнулися на його прохання прислати матеріали.

Тому ми не знаходимо всіх імен у "Історії українського мистецтва в ілюстраціях". Однак в ній представлено понад тридцять мистців окремими ілюстраціями їхніх картин та відведено індивідуальні місця з короткими текстами таким мистцям як О. Грищенко, М. Мороз, П. Холодний, П. Андрусів; найбільше уваги приділено саатири Е. Козака.

У тексті автор навітлює розвиток українського мистецтва на еміграції, вчислюючи активні осередки мистецького життя, імена критиків образотворчого мистецтва, видані монографії про окремих мистців і т. д. Ілюстраціями автор розгортає широчезну тематику українських мистців, різні жанри, різноманітність техніки. Мистецтво живописного емалю репрезентоване у книжці працями К. Шонка-Русича.

У розділі "Декоративно-прикладне мистецтво" автор дає короткі відомості з історії українського народного мистецтва: вишивка, золотошвейництво, килимарство, кераміка. Тут знаходимо цікаві відомості про золотошвейництво, яке тепер уже стало історією: "З 17-го ст. вишивання золотом, сріблом та шовком набирає такого великого розвитку, що виділяється в окреме гаптарське ремесло та було найкраще поставлене в Україні. Існував цех гаптарів у Львові, де виробили славилися досконалістю техніки гаптування і чудовою гармонією кольорів. Були гаптарі при Києво-Печерській Лаврі, Почаївському монастирі та поодинокі в Чернігові та Новгород-Сіверському" (стор. 206).

До цього розділу хотілося б бачити більше ілюстрацій, особливо до золотошвейництва. Це ми-

стецтво неймовірної краси. Я бачила майстерню Києво-Печерської лаври, де колись монахи ткали та вишивали речі для церков золотом і сріблом. Майстерня, про яку автор згадує, не була зруйнована, мала ще варстати, столи, ослони й багато різного приладдя. На столах лежали незакінчені тканини золоті й срібні, а деякі були в процесі виробу в варстатах. Майстерня була проста, але не дуже велика. Ввесь вигляд відзначався аскетизмом. Показували нам готові ризи — золоту й срібну — фантастичної краси. Люди, які це робили, мусіли бути великі мистці не лише у майстерстві ткання, вишивання, але у творенні взорів, кольоризації і т. д.

Розділ "Історія народного одягу" займає 13 сторінок. Він добре ілюстрований відповідно до тексту: одяг князів, скитів, селян, міщан. Зразки взяті з різних джерел. Добре подано народний одяг пізніших часів з різних сторін України — і все це переплетено орнаментикою вишивок як невід'ємного компоненту української народної ноші.

Такі розділи як енкаустика, нумізMATика, орнамент, шрифт для людей не пов'язаних з мистецтвом, дадуть чимало знання з цих ділянок, що якось проходять мимо уваги, не маючи можливості дійти до загалу шляхом виставок, екскурсій, рецензій тощо. Особливо добре представлена орнаментика і цей розділ може бути добрим джерелом для творення нових взорів у вишиванні, яке широко розвинене на еміграції між українським жіноцтвом, а також для кераміки та писанок.

Відносно театру й музики, цих двох окремих родів мистецтва, то краще було їх у цю книжку не включати з огляду на те, що вони потребують більше місця й інакшого опрацювання. Відчувається, що ці роди мистецтва не є близькі авторів і він у них не почувається певним. Ці розділи вносять дисонанс ще й тому, що після них автор знову повертається до ілюстрацій архітектури, живопису, народного мистецтва...

Шістнадцять сторінок займають добре виконані кольорові ілюстрації. Серед них такі шедеври як "Київська Богородиця", "Почаївська Божа Мати", "Києво-Печерська Богородиця", "Катерина" Т. Шевченка й інші. Чудово віддані в кольорах зразки народного мистецтва, образ С. Гординського "Музики" та емалі Шонка-Русича.

"Історія українського мистецтва в ілюстраціях" К. Шонка-Русича має два головні недоліки: перший полягає в обірваності розвитку всіх родів мистецтва в Україні на дореволюційній добі, а в її частині — Галичині — на довоєнній добі. Правда, в деяких розділах (як живопис, енкаустика тощо) якісь ілюстрації із сучасного мистецтва в Україні є, але їх мало й невиразно зазначені. Необхідно було виділити в окремих розділах мистецтво в сучасній Україні, бодай так, як це зроблено з мистецтвом на еміграції.

Культура України, на наше лихо, сотками років мусить жити й рости в неволі. На нашу втіху, навіть в умовах московської радянської неволі, наша культура не лише живе, але (попри приму-

сове тенденційне виробництво "мистецтва" по наказу з Москви) також розвивається й дає чимало високоартістичних мистецьких цінностей, про які ми, переважно, довідуємося аж тоді як мистця закатували або засудять на каторгу. Мистецькі цінності, творені в Україні, треба досліджувати й оцінювати як продовження розвитку суцільної української культури. Цей недолік характеристичний для нашої еміграції взагалі в усюму, що стосується української культури в Україні за останніх 40 років.

Другий недолік: немає стрункої побудови розділів окремих родів мистецтва, немає суцільної тягlosti, є, подекуди, хаотичність в розміщенні матеріалу й ілюстрацій.

Вартість "Історії українського мистецтва в ілюстраціях" К. Шонка-Русича полягає в її пізнавальному значенні для широкого загалу українського суспільства за кордоном. Деякі розділи дають навіть достатню суму знання з історії даного роду мистецтва, а деякі лише мінімальну, проте кожна людина уважно переглядаючи цю книжку, збагатиться знанням про українське мистецтво й уявою про нього та буде мати бажання не раз повертатися до неї. З тексту автора і з ілюстрацій можна здобути чітку уяву, як глибоко сягає коріння історії українського мистецтва, якої великої вартості пам'ятки воно лишило для нас і для людства взагалі.

Треба віддати авторові пошану й признання за саму ідею, за величезну працю й матеріальну жертвенність, яку він вклав у підготування й видання першої на еміграції "Історії українського мистецтва в ілюстраціях".

К. Шонк-Русич лишиться в історії українського мистецтва не лише як визначний мистець емалю, але і як перший автор такого роду видання.

Ціна книжки 50 доларів.

ВИЙШОВ З ДРУКУ 8-ИЙ ЗБІРНИК "СЛОВА"

Саме появився 8-ий збірник "Слова", за фінансовою допомогою уряду Канади.

Поетія займає в збірнику 1/4, решта — це оповідання, уривки з повістей, спогади і критичні статті. На 256 сторінках виступають із своїми творами 20 поетів, 15 прозаїків, 8 критиків і мемуаристів. До редакційної колегії цього тому входять: Святослав Гординський, Олег Зуєвський, Юрій Клиновий, Олександра Копач, Григорій Костюк, Улас Самчук, Остап Тарнавський і Юрій Шевельов.

8-ий збірник, як і попередні, в солідній, твердій оправі, має гарну обкладинку Якова Гніздовського й досі коштує тільки 10 дол. Підтримайте рідне слово, купіть його негайно:

"SLOVO"

12820 — 93 St. — Edmonton, Alta., Canada T5E 3T2

СТЕПАН ДАВИДОВИЧ ХВИЛЯ

Степан Давидович Хвиля — популярний актор і мистець-маляр у Сіднеї. Народився 1. 1. 1916 р. на Наддніпрянщині. По революції переїхав з батьками на Холмщину, де батько був середньо-заможним селянином. В Холмі закінчив вчительський семінар. Рисунку і малярства навчався у знаного польського маляра-аквареліста Васьневського (розстріляного німцями). З вибухом Другої світової війни вступив до театру в Рівному, де режисером був Демо-Довгопільський, режисер "Летючої Естради" за Карпатської України. В театрі грав ролі Андрія у "Запорозці за Дунаєм" (у нього гарний ліричний тенор), Миколи в "Наталці Полтавці" та напереміну Олексія і Стецька у "Сватанні на Гончарівці". Коли ж фронт почав наближатися до Житомира, С. Хвиля виїхав до Галичини й грав у театрі Йосипа Стадника (зокрема у "Жайворонку", Легарта у п'єсі "Поцілунок перед дзеркалом" Федотова). Коли ж постав Оперний театр Б. Пюрка в Мюнхені, вступив туди і звернув на себе увагу української та німецької критики своїми оригінальними відтвореннями посередника у "Мадам



С. Хвиля

ДОЖИДАННЯ

Батерфляй" і поліційного агента Сполетті у "Тосці" Пуччіні.

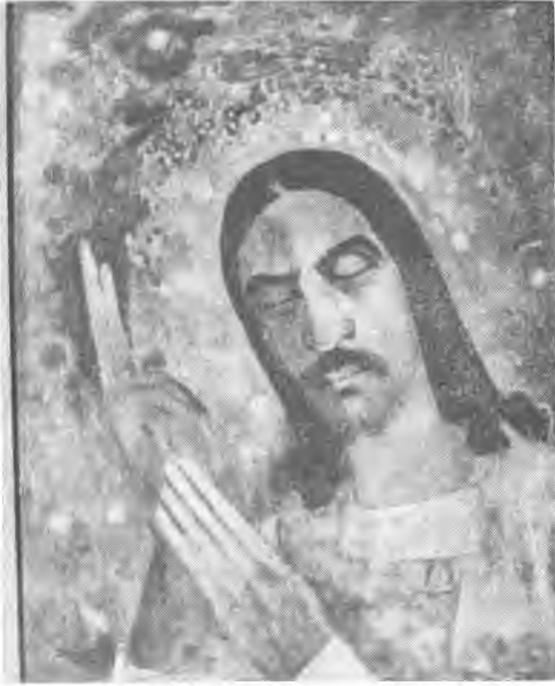
По приїзді до Австралії бере участь в організації українського театру та грає й режисує в Товаристві Прихильників Театрального Мистецтва у Рев'ю: "Чим хата багата", "Моя дочка — Шкаралупа" — комедія на 3 дії Я. Масляка, інсценізує Вечори Шевченка і Франка та бере участь у веселих виступах українських театральних професіоналів. Крім того, допомагає малювати декорації маляреві-декоратору П. Кравченкові, пише рецензії, допомагає молоді в театральних виступах.

Виснажуюча праця у фабриці спричинює несподівану недугу серця і передчасний відхід на примусову інвалідську пенсію.

Малоє весь час, але трактує це, як розвагу. На початку 70-их рр. стає членом новозаснованого Союзу Українських Образотворчих Мистців Австралії (СУОМА) і з цього часу бере чинну участь у всіх виставках, звертаючи на себе увагу критиків. В рр. 1977 і 1978 дістає на виставках, влаштованих Мекзори університетом у Сіднеї, вирізнєння за картину "Біле гам трі", а рік пініше Вівієн К. Паркер Меморіал Прайз за картину "Дові". В галерії університету, куди приймають лише нагороджені картини або картини визначних малярів, є дві його картини.

19 травня 1979 р. злодії викрали з його хати 18 картин. Це ще більше відбилося на здоров'ї мистця і потіхою може бути лише факт, що його картини мають мистецьку вартість, бо в умовах великої конкуренції на малярському ринку ніхто пересічних картин красти не буде.

На щастя, Степан Хвиля не належить до песи-



С. Хвилья

КИРИОС

містів. Його завжди гостинна хата знову заповнилася новими картинами і мистець готується до чергової виставки.

С. Хвилья — художник сім'яабстракту. Його улюбленим сюжетом є жінки. Свої картини називає "кольоровими фантазіями". В них сюжет і фон взаємно себе доповнюють, а композиція різко кидається в око. Сюжет — це сьогодні, а фон — майбутнє. Картини Степана Хвилья є окрасою багатьох українських і чужинських домів.

ІВАН ДІКУР

(Продовження з стор. 5-ої)

мова, що найбільше стосувалася міністра закордонних справ Лестера Пірсона, який подякував за неї своєму дорадникові, назвавши промову доброю лекцією для себе — особливо в справі України та держав-сателітів СРСР. У цій промові вказано на потребу знати історію народів СРСР, їхнє поневолення як царським режимом, так і червоним, знати аспірації неросійських народів, а не дивитися на радянський колючий як на моноліт. Гітлерову політику промовець назвав безглуздою, а західній демократичний світ закликав реалістично дивитися на потенціального ворога — у випадку зудару говорити до гноблених ним народів як до своїх природних союзників і т. д. А саме тоді, хоч і після смерті Сталіна це було, холодна війна набирала грізних форм...

Також у парламенті (Генсард з 8 травня 1955 року) депутат І. Дікур поставив категоричну вимогу до міністерства громадянства — дозволити новим іммігрантам у їхніх поданнях про надання їм канадського громадянства вписувати як країну їхнього народження УКРАЇНУ, якщо вони того хочуть, бо Україна — це не провінція чи територія, а така КРАЇНА, що має свою довгу історію, котру час і пора вже всім знати. Бештаючи міністерство громадянства, І. Дікур переповів основні етапи боротьби українського народу за свою незалежність, сказав, що територія нинішньої України більша за Францію, а населення України вже превалило через 42 мільйони, згадав указ царського уряду з 1863 року про заборону друкувати книжки й газети українською мовою та ганебну фразу графа Валусса, тодішнього міністра внутрішніх справ, що нібито української мови "не було, немає і бути не може". У відповідь на цей виступ депутата І. Дікура міністер громадянства й імміграції Пікерстіл "широ шкодував", що з його міністерства досі ще виходять такі архаїчні циркуляри*), пообіцяв і дотримав слова, що такий дивогляд буде виправлений, як того вимагає шансний депутат з Вегревілю. Більше того, міністер запевнив, що всі видані сертифікати, на бажання іммігрантів, будуть замінені — з виправленим місцем (країною) їхнього народження, що й сталося.

Треба було мати тільки дікурівський дипломатичний хист, якщо не геній, і титанічну силу волі та напористість, а ще — просто посвяту, щоб довести до переможного кінця задумане праведне діло, а саме — породити українську секцію "Голосу Канади" — щоденне радіомовлення на Україну українською мовою і з відповідним змістом — із Канади. Дуже мало хто ТОДІ вірив у таку можливість: у КУК — навіть Володимир КОХАН казав, що він робить зусилля "на дальшу мету", не більше, а редакторів української преси благав писати частіше й умотивовувати потребу радіомовлення на Україну українською мовою з Канади (бувши тоді редактором газети "Наш вік", я слухався й писав, писав, писав...); монреальський священик В. Слюзар, якого всі інстанції (КУК і дехто в Оттаві) вважали за тодішнього свого Кісінджера на місці ("Голос Канади" тоді й тепер діє з Монреалу) і який також мав велику голову й міг бути оптимістом, — обмежувався словами: "Як Бог pomoже, щось буде з того — бож це не мамалигу спарити..."; тільки член пар-

**) У листі-циркулярі було таке (це була відповідь міністерства на скаргу):

"З жалем повідомляю, що Україна не є назвою країни. Це стосується лише провінції або території. Позаяк назва Україна не відповідає назві країни, то було б неоправно подавати Україну в анкеті як країну Вашого народження". (Переклад — мій. Д. К.)

ляменту і дорадник міністра закордонних справ. І. Дікур вірив (чи, може, так мені здавалось), що діло буде, бо інакше, як сам казав, він би й не починав, і що Бог напевно допоможе тому, хто сам собі помагає. Не тут вдаватись у всі деталі того нелегкого, як на той час, діла, а коротко це було так: Дікурові поміг найбільше сам Дікур, хоч не пішли намарне заходи В. Кохана (робив усе можливе через КУК і роздумував через пресу видимість громадської думки) і блискуче виконав свою місію священник у Монреалі В. Слюзар, чудотворно навернувши директора СіБіСі-інтернешнл ("Голосу Канади") — Жана Дезі — на праведне діло й на добру славу Канади. Три роки інтенсивних зусиль, добре скоординованих, коротке й добре продумане слово депутата з Вегревілю в парламенті 28 жовтня 1951 р. про потребу радіомовлення українською мовою в системі "Голосу Канади", негайна, цілком прихильна реакція міністра Л. Пірсона, що прозвучала як благословення, — і почалося формування української секції, до якої покликано мене першого — заєрзувати укомплектування її, за чим (укомплектуванням) також мав безпосередній нагляд чемпіон усього того діла — той же депутат з Вегревілю і дорадник міністра закордонних справ — достойний Іван Дікур. А першого липня 1952 року полинула в етер перша українська передача, в якій перше слово мав міністер Лестер Пірсон (мій переклад і голос), далі член парламенту Канади Іван Дікур (його рукою написаний текст і його голос), а потім голова КУК о. д-р Василь Кушнір та два владики українських церков — Митрополит Іларіон та архієпископ Ладика. Відтоді вже не могли підставити ніжку ті, що не любили Ukес — серед бюрократів СіБіСі (на чолі з самим їхнім імператором, як його прозвали, та їхні не-прошені урядом дорадники). Так сталося в Канаді українське чудо, яке — утвердившись — стало вже самозрозумілим і не загрозеним з боку наших недругів, які змушені були примиритися з dokonаним фактом.

**

Далеко не всі виступи депутата І. Дікура в парламенті тут згадано, а вони були — довші чи коротші — сильні, важливі й актуальні, переважно на теми з міжнародного становища і значення того становища для Канади, насамперед для її безпеки. Далеко не всі — навіть найважливіші — подвиги й досягки І. Дікура протягом його життя тут висвітлено, але й того, що можна було охопити журнальною статтею — з нагоди 70-ліття його і переломового етапу в його кар'єрі — цілком досить, щоб уявити образ світлої постаті, велич нашої людини в Канаді і вклад її розуму, її умінь і праці для загального добра — для добра Канади і добра української справи.

Дотепер у пресі, українській та іншій, немало сказано про І. Дікура як людину й заслуженого діяча, і я старався не повторювати вже сказаного, бо було що сказати ще, на мою думку, навіть істотнішого, зокрема зі сфери української чи

пов'язаної з українськими справами. Писалося вже, приміром, про те, що І. Дікур був головою управи в церковній (православній) громаді і членом церковного хору, був головою асоціації професіоналістів та бізнесменів (назва, що терпеливо чекає кращого перекладу), безпосередньо сприяв відкриттю української катедри в Альбертському університеті тощо. Серед згадок про І. Дікура як про творчу людину наголошувалося те, що він завжди був і є новатор і реформатор, не терпить застиглої рутини бюрократичного "аби день до вечора", сонливого вдоволення — "хоч лихо, аби тихо" і т. д. Це свята правда. Досить указати на недавній приклад: злиття двох паралельних найвищих судів Альберти.

І прикметне те, що після злиття двох судів — верхозний суддя одного з них, І. Дікур, став одним із суддів, а не верховним, вважаючи це для себе промоцією: йому бо важливіше доклати велике діло для загального добра, а не здобутися на ще вищу посаду. Так він і сказав у своєму слові на урочистому вечорі-бенкеті на його честь 8-го листопада 1979 р. Цей приклад і безліч інших переконливо свідчать, що суддя І. Дікур не кар'єрист, а щирий слуга народу. Знаючи це, майже всі його колеги та співробітники з таким довір'ям ставляться до нього й вважають за найбільшу честь і приємність із ним працювати (напр., суддя найвищого суду Роджер Кернс та ін.). А в минулому його зверхники й уряд не вагалися дати йому підвищення по службі, бо були певні, що вища посада не запаморочить його, не зробить його зарозумілим.

Скромність — найприкметніша риса в поведінці І. Дікура: він ніколи не зловживає своїм становищем чи посадою. Він однаково себе тримає як у товаристві з рівним, так і з найвищим вельможено чи звичайним смертним. Породивши українську секцію в "Голосі Канади", він частенько відвідував там нас, поки ще був депутатом. Питає нас просто: чи все в нас гаразд, чи чогось бракує або якась кривда чиниться. А відходячи додавав: "Кажіть усе, не бійтеся, бо я мушу знати, про що говорити з вашим директором — коли щось не так, то я йому чуба нагну..." А той директор пізніше приходив до нас і казав: "Ваш покровитель — добрий чоловік..." Це значить: не м'яв йому чуба, а поговорив, як і з нами, а не тоном ревізора.

Сзосю вдачею І. Дікур справжній демократ чи ліберал: у товаристві з ним можна говорити на будь-які теми — і на дуже поважні та принципові, і на цілком звичайні, він буде толерантний до кожного щирого співрозмовця. Коли ж зін у принциповій справі з кимсь не згоден, то не завагається вимагати від іншого бути терпеливим і вислухати його сторону до кінця. А гже на довіллі — бувши серед добре знайомих і приятелів — арсенал його українських дотепів, анекдот та співанок просто-таки невичерпний. А він уміє все це і розповісти, і проспівати. А це найпевніша прикмета щирої і доброї людини, якої ніколи не треба боятися.

Іван Миколайович і Мирослава Вікторівна —

ідеально дібрана пара: зумів Іван Дікур вибрати собі дружину з незвичайного роду Купченків і як мудрий чоловік своєї дружини ніколи не забуває й публічно висловити вдячність їй за не-малу частину своїх успіхів і доброї слави. Коли б було інакше, не виховали б вони так добре своїх синів-орлів, яким зможуть, як прийде час, — із дуже легким серцем передати естафету. Естафету вірцевих батьків, громадян, громадських діячів, які самі завжди вміли давати собі раду в усяких обставинах і людям усе своє життя добро роблять.

Нехай же щастить і їхнім синам — Іванові Молодшому, Лаврентієві й Левові так славно прожити життя і не менше зробити за свій вік доброго добра, як їхні батько-мати робили й роблять. А на шляху поступу в Канаді — широке поле для праці. Побажаймо всім Дікурам, старшим і молодшим, дальших і всіляких успіхів на шляху поступу.

ПРОМОВА, ВИГОЛОШЕНА ПОСЛОМ ІВАНОМ ДІКУРОМ З НАГОДИ ВІДКРИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ АВДИЦІЙ "ГОЛОСУ КАНАДИ"

Це говорить з Канади до України — Іван Дікур.

Мені, як депутатові українського роду до парламенту Канади, припала честь передати палкий та сердечний привіт від вільної Канади до наших братів в Україні.

Говорю до Вас з нагоди події історичного значення. Сьогодні уряд Канади відкриває український відділ при радіостанції "Голос Канади" в Монреалі. Відтепер, через "Голос Канади", Ви будете постійно чути про наш спосіб життя, як суспільство цього демократичного та вільного краю відноситься до Вашої долі під гнітом Москви та Політбюро.

В Канаді тепер живе до лів мільйона канадійських громадян українського роду. Багато з них прибули сюди в наслідок культурних та політичних утисків та економічного визиску України з сторони імперіялістичної, колись царської, а тепер большевицької, Росії.

Ми, українці Канади, хоч роджені та виховані за океаном, не забуваємо про Вас — наших братів і сестер — на рідних землях наших предків.

Користаючись з повної політичної та особистої волі, ми маємо повну свободу висловити свій біль з приводу Ваших страждань у неволі. Ми свято переконані, що прийде час, коли і в Україні запанує свобода, яку ми знайшли в Канаді.

При цім я хочу залевнити Вас, що не тільки українці Канади, а й ціле суспільство Канади, пильно цікавиться Вашою долею.

Всі намагання імперіялістичної Росії трактувати українську справу як внутрішню проблему Росії — не вдалися.

Світ знає, що змаганням і жертвами українського народу виборено українську соборну державу від 1917-1920 року!

Світ знає, що за українську національну культуру та державність згинули Академік Єфремов та

його група вчених, як також історик Грушевський, Хвильовий, Скрипник і тисячі інших українських провідних людей та мільйони селян і робітників!

Світ знає, що Україна жорстоко уярмлена, але і знає, що вона бореться за волю і що вона має людське, законне та Боже право на повну свободу.

Ви мусите знати, що вільний світ поза мурами московсько-большевицької тюрми народів знає і співчуває всім Вам, що перебуваєте в тяжкій неволі, та визнає слухність Вашої боротьби.

А ми з Канади від себе кажемо словами Тараса Шевченка:

БОРИТЕСЯ, ПОБОРЕТЕ!

ОНТАРІО ОЩАДЖУЄ ЕНЕРГІЮ

Найбагатша й найбільш індустріально розвинена канадська провінція Онтаріо щораз дошкульніше відчуває недостаток енергії, особливо — рідкого палива й газсліни. Це й не дивно, бо хоч Онтаріо не має своїх джерел цього роду енергії, його населення (і взагалі канадці) є найбільшими марнотратами енергії в світі! На кожного канадця припадає 64 бочки витраченого рідкого палива кожного року. Інші індустріальні країни (за виїмком США) витрачають менше половини цього (напр., Німеччина — 31 бочку).

У зв'язку з енергетичною кризою, онтарійський уряд започаткував два роки тому кампанію заощадження енергії в ogrиванні своїх будинків і в урядовому транспорті. виявилось, що в утриманні будинків можна легко заощадити понад 20% енергії, а в транспорті 15%. З липня ц.р. міністерство енергії поширило цю кампанію на всю провінцію.

ГУМОР І САТИРА

Леся БОГУСЛАВЕЦЬ

У СНІ І НАЯВУ

Кажуть, що земля наша кругла. І сумніву нібито в тому немає. А все ж усі гості, прибувши з інших континентів, неодмінно вигукують: "Оце приїхали ми аж на край світу. Подивимось, що ви тут поробляєте". Та часом і нам здається, що занесла нас доля дійсно на край світу! Особливо, коли на Великдень ми отримуємо різдвяні газети, а великодні приходять, як більшість з нас починає знову думати про Різдво. Та й вісточки про українське життя в Америці чи Європі добиваються сюди місяцями. Не інакше, як пливають, бідолахи, через моря-океани. Морська вода, вітри і сонце так на них впливають, що не впізнаєш, які ж вони зрешті були в первородному стані. І хоч-не-хоч почнеш філософствувати про те, що таке правда, хто пише правду і чи взагалі вона на світі існує.

З новин довідуємося про чергові непорозуміння на далеких землях. І не раз хтось прочитавши це, махне рукою і скаже: "свій своєму лиха не мисле, як побаче на сухому, у болото тисне", та й знову порине у тихий австралійський сон.

А от мій землячок зовсім інакший. Всі відомості він напевне дістає блискавицею, бо вони в нього свіжі і актуальні. Через це він мені і подобається. Від нього я й черпаю всі свої знання та інформації. В розмовах землячок любить підкреслити, що він не проста, а культурна людина. Через це ми жартома прозвали його "культурною торбиною". І це ані трохи не було натяком на його дебелу статуру. Найулюбленіша землячком тема це дисиденти.

— В Америці дисидентів немало зібралось, — починає він розмову, зустрівши мене.

— Може й до нас хто завітає? — питаю я.

— Ти ж уже бачила Плюща, говорила з Світличною, хорошого по трошку, — посміхається він.

— Але ж казали, Петро Григоренко приїде, — зауважую знову.

— Єге казав пан кожух дам, та й слово його тепле. Тобі як мед, так і ложкою. Чого захотіла самого генерала побачити, — і він заливається сміхом. — А от і зась. І надії твої даремні, бо на патріотичному фронті не дописав твій генерал.

І культурна торбина починає вичислювати всі гріхи Григоренка.

— По-перше, і це один з кардинальних його грішків, жінка у нього росіянка!

— Це правда, — згоджуюся я, — якби так німка або полька, то ще півбідни, а коли росіянка, то це вже ціла катастрофа. А чи не міг би він вдягти її в якусь вишиванку і віночком з маків прикрасити, щоб нашим правдивим християнам очі не муляла. Або замінити на іншу, як дехто практикує?

Та землячок не слухає і говорить далі:

— А подруге, недавно Петро Григоренко виступав по телебаченні і ні разу за все інтерв'ю не згадав українців!

— На яку ж тему він гозорив? — поцікавилась я.

— Це не має значення, на яку тему, — пробубнів культурна торбина. — Кожний свідомий українець у розмові з чужинцями мусить автоматично, що п'ять хвилин викукувати слово "Україна".

— І тут маєш рацію, земляче, — підтакую йому. — Бо коли ми перед чужинцями себе зрекляємо, хто інший це зробить?

— Є ще інші недотягнення в генерала, — продовжує землячок. — Та й сам той факт, що він генерал.

— А я гадала, що це його плюс, — кажу здивовано. — А вже голови держав його в себе приймають, слухають, що він говорить!

— Кожен плюс може стати мінусом, — пояснює мій знайомий. — Перед чужими це звичайно плюс, а перед своїми, коли зробити гокус-покус, виходить мінус. Ну і, звичайно, велику помилку зробив Григоренко, згодившись співпрацювати в російському журналі "Континент", незалежно, що

він там писатиме. Таж навіть наша стара приказка каже: "від москаля поли вріж та тікай".

— А я гадаю, гуртом і батька легше бити, — збоку каже кума.

— Таж Григоренко всім каже, що він українець і хоче, щоб Україна була самостійна, — і собі боязко додаю я.

Культурна торбина заочує на лоба очі і про себе каже:

— І гарна кума, та розуму нема!

Пізніше землячок переходить на інших дисидентів. Він розділяє їх на категорії, перебирає їх по кісточках. Закінчивши з дисидентами, він переходить спогадами на батьківщину і на власні минулі героїства. Згадка про рідну землю наводить на мене сум. Культурна торбина це помічає і каже:

— Не сумуй, землячко! Ми ще повернемось додому! І вдарившись кулаком у живіт, додає: — Ще вернемось і будемо вішати кого треба!

Від таких слів у мене аж мороз по спині іде. Не завидую я тим людям, що попадуться в його ручища.

— Ну, як там російський концерт був, як гулялося? — раптом перебиває нашу розмову знайома. Культурна торбина зразу знітився, промимирив про те, що, мовляв, "створив Бог три зла: чорта, бабу і козла", і відійшов.

— Це такий, що очима світить, а боком душу тягне, — услід робить прогнозу кума.

Після цього я цілий вечір думала про нашу розмову. Кажуть, треба мати зв'язок із народом. Легко казати! От хоч би взяти дисидентів. То що ж тут допоможе зв'язок, швидше треба зав'язок, щоб їм роти позав'язувати і хай вони нам у всьому підтакують. Поки навчатись по нашому любити батьківщину і по нашому бути тслерантними й демократами. Ну, добре цих же хоч дисидентів горстка, а там же дома ще цілий народ! Це ж і їх треба усіх перевиховувати!

З такими сумними думками лягла я й спати. І приснилось мені наче я... дисидентом стала. Чоловічого роду чи жіночого того у сні не розберу, а може те і друге? Навіть не знаю чи я в Австралії, чи в Америці. Не то все ходжу, не то літаю. І тільки очі у мене не звичайні, а рентгенні: бачуть людей наскрізь і думки їхні читають.

Іду я з міста до міста і скрізь багато людей зустрічаю. Ось я під церквою. Всі тиснуть руки, цілують, чисто тобі, як на Великдень. І пані одна поважна лізе до мене. І слова в неї, як медок, а від них іде холодок. Так мені не хочеться з нею цілуватися, але що поробиш. Нічого, потішаю себе, скільки прийшлося в житті всякої погані цілувати, хай вже і ця буде!

І кличуть мене на різні континенти і просять розказати усе. Ось запрошує мене один добродій. Я дивлюся на нього і читаю думки:

— Ти зараз актуальний. Ти нам потрібний. Приїдь, розкажи про страждання, про народ. Виверни душу. Дай нам помацати кожен її закалелок. Згадай усе, а на додаток притруси оптимізмом. Ми робимо велику справу. Це нам потрібно. Ми вижмемо тебе, як губку. Все, що корисне

в тобі до останньої краплини. А потім пісенька твоя буде зіспівана. Ти вже не будеш потрібний. Але нам це байдуже. Бо ми творимо важливе діло!

Я їду і виступаю.

Якось кличуть мене на свято промову сказати. Вийшла я в... простій одежині, а навколо все фраки і хутра! Стала я, говорю і всі мене слухають, а їхні думки линуть до мене з усіх закутків зали:

— Ти диви, скільки по Сибіру тинялась, а й поганенької лисиці собі не допняла на оздобу, — дивуються одні.

— Треба було не марнувати часу на півночі та позчитись бонтону. Навіть метелика не причепив, — думають інші.

Кінчаю доповідь, дивлюся і дивуюсь. Скільки людей навколо. На звичайне око вони наче й все як годиться, а на мої рентгенні очі, так у них половини органів усередині бракує.

— От, — кажу собі, — дивина яка. — Виходить, що безхребетні можуть ходити, сліпі бачити, без мозку можна думати, а без серця жити! До чого ото техніка докотилася!

І зразу проснулася. Розповідаю чоловікові і питаю, що воно такий сон означає.

— Дорогесенька, — каже він, — спиться, то й сниться. От коли б це не в сні, а на яву те було, то я б сказав: не шепчи глухому, не моргай сліпому.

Йосип БИЛО

*Од молдаванина до фіна
На всіх язиках все мовчить,
Бо благоденствує...*

Т. Шевченко

ГОЛОВНІШІ ЗАПОВІДІ РАДЯНСЬКОГО ГРОМАДЯНИНА

Перша заповідь — не думай,
Бо це без потреби.
У Москві, бач, політбюро,
Думає за тебе!

Як подумав — не кажи,
Навіть і півслова,
Бо відразу в КГБ
"Справа" вже готова!

А сказав — не запиши
Й слова на папері,
Щоб в в'язниці за тобою
Не замкнули двері...

Записав же — не друкуй,
Навіть і дотепу,
Бо інакше через це
Вже маєш халепу...

Надрукував — не підписуй,
Не будь оптимістом...
У цім часі краще бути:
Невідомим "Іксом"...

Підписав — мерщій спростуй,
Що це прикра хиба...
Будь покірний, мов телю,
Та мовчи, як риба...

ЧЕМНО ВІДМОВИЛАСЬ...

Ось партійний заправило
Прибув до Полтави.
По вулицях на безділлі
Всюди ловить гави...

То прохожих все питає
Про якісь дурниці,
Або ж стоїть, оглядає
Вітрини в крамниці.

На базар одна бабуся,
Несла трохи сала...
Переходила дорогу —
Спіткнулась і впала...

Заправило як побачив —
Мерщій, що є змоги,
Допоміг старій бабусі
Підвестись на ноги...

Тре бабуся свою спину,
Та мало не плаче:
— "Яким способом, мій сину,
Я тобі віддячу?"

Візьми мого карбованця
За це безголов'я,
А пізніше, при нагоді,
Вип'єш на здоров'я".

Заправило тут відразу:
"Ні! Бережіть гроші!
Їх найкраще призначити,
На справи хороші:

Хай бабуся лиш Брежнева
Нові твори купить,
То пізніше добровільно
До партії вступить!"

Налякалася бабуся: —
"Бог боронить, сину!
Я ж на голову не впала,
А тільки на спину..."

**"НОВІ ДНІ" ЧЕКАЮТЬ ВАШИХ ПОРАД
І ДОПИСІВ НА РІЗНІ ТЕМИ
НАШОГО ЖИТТЯ!**

ДРУГИЙ БІК АКАД. Є. ПАТОНА

Вельмишановний Пане Редакторе!

В травневому числі Вашого журналу за цей рік Ви вмістили скорочений передрук статті Ігоря Тодоріна з "України" про академіка Євгена Патона. Звичайно, стаття його дає лише **однобічне** висвітлення праці вченого і педагога, про якого, між іншим, російський письменник Константин Паустовський висловився як про "звіра, переслідувача усіх, хто жадає прогресу" за його надзвичайно суворі вимоги до студентів (див. К. Паустовський, "Повість о жизни", Гос. изд. худ. лит., Москва, 1957, стор. 181). Тут вважаю за доцільне зазначити про **другу** сторону професора й академіка Є. Патона.

За часів українізації численні професори Київського політехнічного інституту відразу перейшли на українську мову викладання... Так, наприклад, академік Олександр Гольдман, читаючи фізику у великій фізичній аудиторії КПІ, одного разу на закид російського партійця-активіста, що він не розуміє його, рішуче відповів: "Не хочете, не слухайте мене, я читаю в тій мові, де я живу і в тій мові, якою мені легше викладати"... Професор Борис Янкович читав курс теоретичної механіки українською мовою; те саме робив професор Віктор Крижановський, читаючи курс геодезії; професор Микола Жудін українською мовою читав курс металевих і дерев'яних конструкцій, професор Юрій Соколов — вищу математику і т. д.

Але не професор Євген Патон. Він категорично відмовився викладати свої курси українською мовою і дозволив собі, навіть, абсолютно недозволені епітети відносно неї... Тоді це викликало "бурю" супроти нього. В перших роках існування радянської влади він цілковито відверто висловлював свої російсько-монархічні симпатії і то не дивно, бо ж він виріс в родині вірнопідданого царизму консула в Ніщі... Не тільки талант професора Є. Патона, але й така його настанова проти українізації допомагала його дальшій науковій праці. Коли розпочалася русифікація і сила українських вчених "зникала в небуття", а народ голодував, професор академік Є. Патон 1934 р. отримав виняткові можливості для розбудови науково-дослідного інституту електрозварювання.

Чи говорить його син Борис Патон, сучасний президент Академії наук УРСР українською мовою, поки не вдалося встановити. Якщо й говорить, то комплекс свого українства він ставить на останнє місце... Це можна встановити з передсмертної доповіді академіка Дмитра Зерова...

Ігор Тодорів говорить, звичайно, що міст через Дніпро підірвали... фашисти (?!). Всі мости підірвали советські війська, відходячи з Києва 1941 р... Очевидно, те саме могли зробити німці, тільки не 1941 р., а 1943 р....

Валеріян Ревуцький

(м. Ванкувер)

Вельмишановний Пане Професоре!

Ви киянин і я вірю кожному Вашому слову. Але звідки ж мені та іншим "позамісцевим" знати про "другу сторону професора й академіка Євгена Патона", коли навіть у нашій "Енциклопедії українознавства" показано тільки одну його сторону? Це питання, яке стосується не лиш академіка Є. Патона.

Колись св. п. професор Іван Розгін пропонував покійному П. К. Волинякові надрукувати в "Нових днях" серію статей про видатних українських науковців. Ті статті напевно були б не однобічні, на жаль, того пляну ніколи не здійснено.

М. Дальний

АФГАНІСТАН І УКРАЇНА

(Причинок до статті Любини Терещенко,
"Н. Д.", квітень 1980)

В ході своєї тури по Європі у 1927-28 роках афганістанський король, Аманулла Хан, відвідав і Польщу. Він тоді переводив реформи у своїй країні і хотів запізнитися із соціально-економічною структурою європейських держав. Газети Польщі, також українські, поміщували багато статей про цього екзотичного володаря, що кілька років тому виграв т. зв. третю англо-афганську війну десь там у центрі невідомої Азії. З Польщі Аманулла переїхав до СРСР і десь коло Мінська його обікрали. Польська бруксва преса зокрема підкреслювала цей факт.

Подорожні репортажі зрушили навіть провінційне галицьке місто Коломию. Місцевий учитель гімназії, автор-драматург Дмитро Николишин, написав комедію "Аманулла в Коломиї". Пам'ятаю постановку вистави, я тоді чи не вперше був у театральній залі Народного Дому. Ставили комедію, здається, місцеві аматори, під режисурою О. Скалозуба, "емігранта" з Великої України, що пробирався в житті допомагаючи у культурній праці української громади.

Сценарій, наскільки пам'ятаю, був такий. Дві міщанські сім'ї, з претенсіями на давність своїх родів, розсварені, не дозволяють своїм дітям поборатися. Допомоговий комітет залюбленим знаходить розв'язку труднощів. Аманулла ніби знає про конфлікт цих двох родин, що витворився в наслідок подій, в які була вмішана афганістанська королівська родина. Він хоче направити історичну кривду. Перебрані за Аманулла та малий почот, комітетові відвідують ці сім'ї. У висліді, — поєднання і весілля.

Комедія була написана десь у 1929 році, коли Аманулла вже абдикував, через розрухи в країні, і дістав політичне пристановище в Італії. Нам, одинадцятилітнім учням, дуже подобався італійський офіцер, що, у найбільш невідповідних моментах на сцені, зривався, виструнчувався в салюті й кричав на все горло: "Віват Італія! Віват Мусоліні!"

Наскільки знаю, п'єса не була друкована. Чи рукопис заховався, чи це, мабуть, єдине відлуння Аманулли Хана в українській літературі пропало теж не знаю.

Борис Мигаль

О. Ф. САДОВИЙ

24. XII. 1914 — 11. VI. 1980



Олександр Ф. Садовий

Ледве пів року проминуло, як Олександр Федорович відробив на підприємстві останній день за своїм варстатом і перейшов на заслужений відпочинок. Це було наприкінці грудня минулого року, коли він досяг законного пенсійного віку. Жартував, посміхався, на свої рибальські снасті поглядав — настав, мовляв, ваш час, не будете без діла залежуватись... Наша остання — для Ол. Фед. несподівана — зустріч була 8. V. ц.р.: знов, як і завжди, хвалив Мічіган за те, за се, а найбільше — що озер багато, а в тих озерах риба всяка водиться... І все в нього готове вже, щоб її ловити. Запрошував, переконував — разом, тільки вдвох на човні, з човна її ловити.

Забарився я трохи, а він поспішив: телефоном дочка Катруся передає сумну-пресумну новинку: "Тато померли..." Хотіла більше сказати, як це сталося — і не змогла, але почула, що приїдемо. На похорон. Не витримало серце. Непевне воно було в Олександра Федоровича, хоч дуже він його пильнував, сам же вчився на лікаря — добре знав серцеві примхи.

З'їхались і злетілись звідусіль — рідні, друзі, побратими бандуристи, добрі знайомі з Віндзору, Монреалю, Сент Кетеринс, з Оттави, Лондону (це з Канади), з ближчих і дальших околиць Детройту, з Чикаго, Клівленду та інших міст Америки. Похорон у суботу 14 червня. Не вміщалися всі в церкві, де відправлялася остання служба й панахида по Покійному. Це ж у тій церкві, до якої належав Олександр Федорович і в якій довгі роки співав у хорі. З яким братнім, дружнім чуттям відправляв службу священник — о. Олександр Биковець, як йому боляче, дуже трудно було промовляти, в останню путь проводжаючи таку близьку людину, улюбленого хориста, земляка з Полтавщини, приятеля і взірцевого парафіянина.

На цвинтарі від імени капелі бандуристів прощальне слово сказав про Ол. Фед. сам диригент — Гр. Китастих, а від найближчих земляків — Фед. І. Федоренко. Разом із бандуристами над могилою Покійного на прощання всі присутні проспівали "Чуєш, брате мій". Плакали рідні й друзі, плакала й мати-природа — накрапав дощ, теплий, спокійний.

Був і нема вже — добрий чоловік у жінки, батько у дочок, брат, чудовий товариш і друг. Не сподівались такої скорої розлуки.

Похоронено О. Ф. Садового на цвинтарі Паркв'ю, що в Лівонії (передмістя Детройту).

Дружина Ольга і дочка Катруся розповідали: по вечері захотілося Ол. Ф. посидіти на веранді, хоч і не був веселий, але пробував жартувати, не такий чомусь тато, як здавалося Катрусі; пильно поглядала на нього з хати (просив не турбувати його);

по якомусь часі — зсунується з крісла на підлогу... Пробували робити йому штучне дихання, викликали швидку допомогу, та вже було пізно...

Олександр Федорович Садовий народився в м. Лубні на Полтавщині. Батько й мати (дівоче прізвище Марченко) ще мали нагоду звідати насолоду з того, що походили із старого й славного козацького роду. Відбилася батьківська козацька статечність і на поведінці Олександра, як і його брата Петра, хоч лиха доля їх кинула в світ.

Спершу Олександр вивчився в Лубнях на фельдшера, а згодом йому захотілося стати — таки лікарем. На перешкоді було т. зв. соцпоходження (заможні колись були батьки) — тому пробував він щастя то в Харкові, то в Києві здобути диплом лікаря в медичних інститутах; учився з перервами, а коли вибухла війна, відразу опинився на фронті — як лікар, хоч документи пішли в медінституті з димом... Далі полон, повернення до Лубень, праця в театрі — грав любезні ролі в "Назарі Стодолі", "Невільникові", в "Запорожці за Дунаєм" та ін., а згодом — у Вінницькій опері. З України виїхав разом із хором Нестора Т. Горсдовенка, а пізніше приєднався до капелі бандуристів ім. Т. Г. Шевченка в Зах. Німеччині (1947 р.). Так і до США з капелею приїхав у 1949 р., поселившись у Детройті. Хто не знає його голосом записане "Слово Тараса", що вже багато років подається під час концертів капелі! Праця в автомобільній індустрії не заважала належати до капелі й виїздити в турне (особливі привілеї). Так після виступу капелі в Монреалі, Канада, красунь Олександр познайомився з красунею Ольгою Ів. Томашевською (1950 р.) — і дуже скоро одружився з нею. Так само скоро їм народилася в 1951 р. дочка Катерина, а в 1956 — Євгенія. Це була щаслива й міцна родина, яка заслужено стала взірцем для українських родин у Детройті. Добре виховані дочки любили й шанували батька й матір, здобули обидві університетську освіту й мають відповідну працю (за фахом); разом із батьками належали й належать до церковного хору. Катруся нещодавно (цього року) одружилася, а Женья вже була заручена перед тим, як покликав Бог до себе її любобого батенька, то тепер мусить чекати відповідного часу для свого весілля.

Любив Олександр Федорович усю свою родину, а родина його любила. Яка зворушлива була любов між ним і братом Петром! Усі ми знали — де Олександр, там неодмінно панує щира розмова й тепла приязнь. Сердечний він був до своїх сусідів, які тим самим старались відплачувати йому й його всій родині. Бо він був Людиною — без найменшої краплі лукавства. Сам був практичний і зарадний, тому завжди був готовий дати пораду, хто її потребував.

Хоч і Мічіган подобався Ол. Фед., але Україна і все, що з нею пов'язане, — це було святе святих. Для нього і всієї родини. Рідна мова в хаті — закон. Добра рідна мова, літературна. Ольга Іванівна непомітно для неї самої так натренувалася в мові — під люб'язно-строгим режимом чоловіка, що й не впізнати в неї рідносокальського діалекту.

Останнім часом часто обурювався Ол. Фед. мовою нашої тутешньої преси. Але на сміх підіймав уже дуже рідко — більше журився, бо це ж, казав, сміх і горе.

Найбільше серед усіх нас відзначався Ол. Фед. своєю педантичною солідністю й акуратністю; слово — діло, пообіцяв — зробив, солідно і на час. А вже що чепурун був, то неперевершений. Лише в хаті не міг дорівняти дружині Ользі, як не старався і не змагався.

Як в Америці Мічіган найкращий за всі штати, так на Україні — Полтавщина: тут уже, особливо щодо Полтавщини, був Ол. Фед. абсолютно безкомпромисовий. А хіба й це не похвальна риса?

Славу людину ми втратили. Ще й ще раз співчуваємо всій його родині — і тим, що тут, і тим, що там — на Україні чи дехто, може, поза нею десь. Вічна Тобі пам'ять і слава, дорогий Друже! А родину твою нехай ніколи не минає Божа ласка.

Дм. КИСЛИЦЯ

з доручення родини Покійного і друзів

У ДРУГУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ ВАЛЕНТИНИ ВОРОПАЙ

За сучасною днів часто не встигаємо згадати або й помітити відхід декого з тих, що на протязі довгих років формували і збагачували українське життя. Ось щойно недавно пошта принесла брошуру д-ра Олекси Воропая "Про смерть і похорони моєї любої дружини", пригадавши нам про смерть Валентини Воропай, що наступила 26 вересня 1978 року в їхньому "Затишку" в Ветгербі, Англія.

Валентина Андріївна Воропай (з дому Бонларенко) народилася 18 серпня 1917 року в родині вчителів на Одещині. В 1940 році закінчила Історичний факультет Одеського університету й також почала вчителювати в середній школі. Скоро, однак, вибухла війна і в березні 1944 року вони в двох з чоловіком вирушили на Захід. Деякий час жили в Галичині, опісля в Німеччині, а в березні 1948 р. переїхали до Великобританії. В 1959 р. Валентина Воропай захистила в Лондонському університеті дисертацію на тему "Гетьманат Павла Скоропадського в Україні 1918 р.", здобуваючи ступінь магістра.

Працювала в Слов'янському відділі Національної Бібліотеки, а пізніше у нововідкритій Науково-технічній бібліотеці аж до своєї передчасної смерті. Паралельно з працею в бібліотеці Валентина Воропай брала живу участь у діяльності українських жіночих організацій. Від 1963 року була європейською заступницею голови Світової Федерації Українських Жіночих Організацій і тримала тісний зв'язок з нашим жіноцтвом, особливо на терені Європи. Не зважаючи на свою скромність, а може саме тому, мала значний вплив на всіх, з ким доводилось їй співпрацювати.

Редактор "Жіночої сторінки" "Української дум-



Валентина А. Воропай

ки", Ніна Марченко, висловила про сл. п. Валентину Воропай так:

"Часто ми молодші і запальні дивувалися, що Пані Валентина більше спостерігала ніж втручалася в наші "гарячі дискусії". Ми знали, що вона, безперечно, мала свої погляди, але чомусь вголос не висловлювала... Тепер, коли маю більший і життєвий досвід, і громадський, можливо, робила б те саме..."

Як людина була лагідної вдачі і "поблажливо" дивилася на наші "вибрики". В цьому завжди хотілося брати її за приклад. Хоч і дивувалися, як вона могла втримати ту статецьність?... Як містогорова, прагнула, щоб ми мали тісний контакт з Товариством ім. Олени Теліги, бо вважала, що тільки в єдності є сила..."

А пані Віра Смерека, в прощальному слові від Товариства Українських Жінок ім. Олени Теліги, висловила про покійну так:

"Пані mgr. Валентина Воропай залишила після себе такий прекрасний вклад в життя..., що пам'ять про неї не забудеться ніколи. Як історик і науковець, бачила життя з широкого аспекту своїх поглядів, не замикалася в суто-одностороннім середовищі, а старалася бути другом для всіх українців і посередником мирної співпраці нашої української громади на цьому терені, в Європі і в світовому масштабі СФУЖО. ...Її вклад праці був загальноукраїнський і корисний для всіх нас".

Така оцінка, дана св. п. Валентині Воропай двома конкуруючими організаціями в країні, де україн-

РУСИФІКАЦІЯ, РОСІЯНІЗАЦІЯ, РОСІЙЩЕННЯ...

Нетерпляче я чекав на те, щоб побачити у журналі відповідь на контроверсійні статті про мову й правопис, пера п. Ярослава Харчуна. Тому з приємністю прочитав я прекрасну статтю п. Раїси Мороз "Світ, бачений через рожеві окуляри...", в якій вона переконливо й тактовно спростовує необгрунтованість його кампанії проти самого поняття "русифікація". Пані Мороз треба погратулювати за відвагу виступити в обороні правди тоді, коли наші мовознавці мовчали.

Про велику занечищеність української мови на батьківщині можна переконатися не тільки з особистих свідчень осіб, що там жили, але навіть з офіційних підсоветських видань, напр., з праці "Українське усне літературне мовлення" (Київ, 1967 р.).

Кожному видно, що пропонований п. Харчуном термін "транскulturація" це термін загальний, який навіює рівність партнерів у цьому культурному обміні. Термін "русифікація" це термін специфічний, доцільний та історичний, що вказує на насильство російської мови над іншими.

Правда, терміни "русизм" і "русифікація", хоч узвичаєні, з погляду семантики не є вповні задовільні, бо вони радше виглядають на похідні слів "Русь" і "руський", як слів "Росія" і "російський". Двозначність подібних термінів відбито навіть у "Словнику української мови" (Київ, 1974), де слово "обрусіти" пояснено а) стати руським (з цитатою, що стосується княжих часів) та б) стати росіянином.

Чи не добре, отже, було б заступити терміни "русизм" і "русифікація" ліпшими, логічними і недвозначними словами? На 3-му з'їзді Постійної Конференції Українських Студій (ПКУС) при Гарвардському Осередку два роки тому дискутовано цю справу на мовознавчій сесії. Учасники нарад уважали термін РОСІЯНІЗМ ліпшим ніж "русизм" чи "русизм". Такий, напр., був погляд проф. Яра Славутича. Це слово не нове, воно засвідчене навіть у советських словниках. Не рішено тоді, однак, щодо заміни слова "русифікація". Логічно утворене слово РОСІЯНІЗАЦІЯ видається нам можливим, але чи не ліпше було б більше "народне" слово РОСІЙЩЕННЯ*). Було б добре, щоб наші мовознавці передискутували ці можливості, дійшли до взаємопорозуміння та дали свої рекомендації громаді.

ській громаді дошкульно бракує терпимости, свідчить про покійну дуже багато.

Тож серед багатьох висловів співчуття д-рові Олексі Воропаєві з приводу втрати любшої дружини хай буде й слово глибокого співчуття від "Нових днів", що їх покійна Валентина Андріївна завжди уважно читала.

М. Дальний

Коли ми при мові, то дозвольте ще зробити зауваження чи уточнення до одного слова із 17-ої частини циклу статтей "Українська мова в Америці" проф. П. Одарченка. Він уважає, що слово ПІДСНІЖКИ є росіянізм (русизм). Насправді це добре українське слово, як це засвідчує вищезгаданий словник нашої мови. Непорозуміння в тому, що тут ідеться про дві зовсім різні рослини. ПІДСНІЖКИ, що більше відомі як ПІДСНІЖНИКИ, це білі весняні квіти з ботанічною латинською родовою назвою *Galanthus*. ПРОЛІСКИ (в однині — ПРОЛІСОК або ПРОЛІСКА) це інші весняні квіти роду *Scilla*. Вони звичайно сині або блакитні, але бувають і майже білі. Не слід ці дві рослини і назви плутати. Тому тлумачення підсніжник = білий пролісок, яке знаходимо у "Словнику української мови", є з природничого погляду неправильне. Назва ПЕРВОЦВІТ не є синонімом ні до ПІДСНІЖНИК, ні до ПРОЛІСОК. Це інша, третя рослина, що має ботанічну родову назву *Primula*.

Правда, на широких просторах України, у народі ці три назви плутаються, вживаються в інших значеннях. Нам, однак, треба вживати назв усталених ботаніками Української Академії Наук в 20-их роках і вживаних в Україні безперерійно й досі.

Анатоль Вовк

*) Існує ще інша можливість. Один із наших мовознавців підкреслює, що терміни на -ІЗМ у філології, як і їхні похідні, є утворені найчастіше від латинських назв країни, напр. *Polonia*, польонізм, польонізація, *Germania*, германізм, германізація. А що латинська назва Росії є *Moscovia*, відповідні похідні є МОСКОВІЗМ, МОСКОВІЗАЦІЯ.

З'ІЗД ОДУМ-У США

4-го липня 1980 р., в приміщенні Архіву-Музею Церкви-Пам'ятника св. Андрія Первозваного, в Православному центрі Савт Бавнд Брук, відбувся Ювілейний з'їзд ОДУМ-у США, 25-ий з черги. Після звітів, дискусії та уділення абсолюторії, нову Головну Раду вибрано в такому складі: Андрій Шевченко — голова, Віктор Войтихів — заступник і організаційний референт, Антін Філімончук — секретар, Євген Кальман — фінансовий референт, Наталя Павленко — референт юнацтва, Юрій Криволап (мол.) — культ.-освітній референт, Ірина Смик — референт внутрішніх зв'язків, Іван Павленко — референт зовнішніх зв'язків, Олексій Пошиваник — референт преси й інформації, Тарас Коновал і Юрій Іхтіяров — члени. Контрольна комісія: Володимир Григоренко, Олексій Шевченко й Віктор Швець.

ВЕДМЕЖА ПРИСЛУГА!

Прочитала я листа п. Ситник під заголовком "Про реакцію читачів на статті про силенкіян", "Нові дні" ч. 6 (364), червень 1980 р., стор. 35.

Ця стаття наповнена ненавистю та погрозами за те, що редакція часопису "Українські вісті", Детройт, не надрукувала оголошення про видану книжку — пропаганду та агітацію за силенкіянством. Відмова була добре обгрунтована. Нас християн-українців 99%. Чому український часопис мав би займатися рекламою малих сект? Коли б "силенкіяни" це була церква, то нікому і в голову не прийшло б робити рекламу в вигляді пропагандивної книжки. Досьогодні ми, християни, ставилися толерантно до силенкіян. Але та стаття п. Ситник насторожила нас. Ось один з випадків: чоловік пішов до силенкіян, а жінка лишилася з дітьми в православної церкви. Чоловік наказав жінці з дітьми перейти до силенкіян, а то він покине її з дітьми напропале. Це було в Нью-Йорку. Я не подаю прізвища. Там, де є віра, там не може бути примусу й терору. В мене таке враження, що все це (книжка та стаття) інспіроване проти видання доброго мовою "Українських вістей" у Детройті.

Л. Терещенко
Ріджвуд, Н. Й.

ЮВІЛЕЙ ІВАНА ДІДЕНКА

Двадцять п'ятого травня 1980-го року поетові Іванові Діденкові сповнилося 65 років життя та 20 років з часу його прибуття з Аргентини до Лос Анджелеса. Із цієї нагоди його друзі та прихильники надіслали йому поздоровлення та добрі побажання. Українська радіопередача "Пісня України", знаменито ведена уже шостий рік Святополком і Марійкою Шумськими, також відзначила ці річниці. І Діденко має приготовлені до друку книгами вінки сонетів, поеми, байки, сатиру й гумор... Все це чекає видавців. Його твори відзначаються ідейністю і патріотизмом. Більшість сонетів написав за схемою В. Шекспіра. Жаль, що його значний творчий доробок в рукописах згинув у пожежі Другої світової війни.

Протягом усього творчого життя поет Іван Діденко стояв на службі України. Сою вищу педагогічну освіту він використовував із тією ж метою. Своєю педагогічною майстерністю він робив із студентів українських патріотів, навіть із чужинців.

Працюючи у Ватикані після війни як секретар Українського Допомогового комітету, очоленого Преосвященним Владикою Кир Іваном Бучком, прикладав усі свої сили для врятування збігців-скульптур не лише в Італії, а й у всій західній Європі...

Святополк Шумський артистично прочитав сонети п. Діденка "Вічному Римові", "Давним-давно колись" і уривок із поеми "Зниклі міражі".

Читання чергувалося з українськими піснями. Бажаємо поетові доброго здоров'я, дальшої творчої праці і найскорішого видання книгами його творів.

Юрій Старостенко

Іван ДІДЕНКО

СВЯТОПОЛКОВІ І МАРІЙЦІ ШУМСЬКИМ

(До п'ятиріччя їх радіопересилань "Пісня України")

Пульсує кров козацька в Ваших ніжних жилах. в серцях — любов до України і народу. На Вас талант і Бог, і доля наложива обов'язки передових, як нагороду.

В пекельні для України ночі й чорні дні ми бачили в підпіллі Вас, — в рядах УПА. Безстрашними були Ви у страшнім вогні, де не один найкращий друг в боях упав.

Улюбленців Олімпу (Зевса й Мельпомени). Вас бачили на тріюфальних світлих сценах. Екстаз Ви викликали в публіки (і в мене). Чудові Ваші голоси несе антена!

У п'ятиріччя Ваших передач з етеру звемо: "Несіть сто літ свій дух у нашу еру!"

16-го квітня 1980-го р.

ЩЕ ПРО ПЕРЕКЛАД "МАТЕО ФАЛЬКОНЕ"

Від якогось часу із зацікавленням читаємо вартісний журнал "Нові дні". Своім культурним виглядом і змістом він полонив нас так, що почали передплачувати його із першим числом 1980 року.

Саме в тому числі прочитали ми переклад з французького оригіналу "Матео Фальконе" і раділи, що між українцями є вартісні перекладачі чужої літератури, що їй Ви даєте місце на сторінках Вашого цінного журналу. Сподівалися, що даєте перекладам належну їм оцінку й тому радо поміщуєте. Та незабаром, бо вже в 5-му числі Вашого журналу, читаємо дивну критику п. Ф. Миколаєнка з Австралії, якому Ви дали цінне місце у своєму журналі, без коментаря Редакції. Тепер ставимо собі питання: чи Ви читали цей переклад з французького, чи переочили. Якщо читали й не відкинули, то чому поміщуєте критику чи погоджуєтеся з нею? Доброзичлив й культурна критика є завжди бажана. Автор перекладу не є випадковим, а має за собою ряд перекладів і своє місце в українській літературі. Сподіваємося, що в найближчому числі "Нових днів" постараетесь виправити заповідану кривду авторові перекладу!

Бажаючи дальших гарних успіхів у Вашій видавничій праці, щиро поздоровляю,

Марія Харина, Філадельфія

Навіть найвидатніші автори й перекладачі потребують компетентного редактора. Я ціну переклади з чужих мов, а зокрема ціную перекладача новелі "Матео Фальконе", тому в коментарі на зичливу хоч і дуже "переборщену" критику Ф. Миколаєнка я взяв усю вину на себе за те, що не відредагував, як треба, текст перекладу й не перевіряв коректи

після коректора. А це треба було зробити тим більше, що копія машинопису перекладу була дуже невиразна.

Ф. Миколаєнко твердить, що в модерному світі "дають тільки тих, хто чинить щось добре". Саме так я сприйняв лайку Миколаєнка, в надії, що автор перекладу також так її сприйме, "усміхнеться і працюватиме для нас ще много літ".

М. Дальний

Я УЖЕ НЕ ПЛАЧУ...

Читаючи журнал за місяць лютий, а саме нарис Лесі Богуславець "Асиміляція", — на тему нашої молоді і як вийти нам з цієї кризи, — я задумалася.

Маючи на увазі, що ми є політичні емігранти, я старалася усіма силами виховати своїх дітей у релігійному і національному дусі тут на чужині в Англії, щоб, як прийде час повернутися на Україну, не повстидатися перед братами моїми за них. Господь нагородив мене, бо маю три сини і три дочки, і ми з мужем раділи. Дітей якнайскоріше післали в українську школу, стали членами СУМ-у. І самі з мужем працювали в Громаді — і в церковному, і в громадському житті. Здавалося, усе гаразд. Так проминуло 25 років. І ми, і діти раділи. Хоча не легкою була праця на чужині, але діти знають рідну мову й полюбили свою Церкву, здавалося, буде чим похвалитися.

Але лихо не спить. "Не кажи гоп, поки не перескочив, бо упадеш у болото", — каже наша приповідка. Як діждали 1975 року, так і лихо кинуло своє. Почалися великі непорозуміння у громадському житті і в церковному. Пасипалися різні наклепи на нашого Єпископа, що нібито він не бажає патріархату. І став великий розлад, про який я не хочу багато писати, бо Вам відомо, що тут в Англії діється. За віру до Церкви потерпіли ми, а найгірше наші діти, бо коли вони побачили нашу незгоду, не схотіли цієї справи дискутувати. І багато молоді відстало від життя громадського і церковного. Наша молодь каже нам: якщо ви любите Україну, то чому руйнуєте те, що зробили за 30 літ. Ви ж нас учили любити, а тепер самі не маєте сумніння ні любови. Тож подумайте над собою, а тоді вчіть нас.

І я і муж заплакали, бо ж правду сказано. Сьогодні я вже не плачу, бо життя гартує людину... Живемо тут в Англії дуже сумним життям. Молодь відпала від життя Громади і церква їх не інтересує. Хіба часом хтось прийде, щоб заспокоїти біль матері або батька.

А навіть ті, що колись моїх дітей учили, в неділю моляться там, де в суботу танцюють і п'ють, і проклинають один одного. Наша українська приповідка каже, "Господь як карає, то розум відбирає"... Так ми самі себе покарали і дітей наших. Тепер тільки те й робимо, що говоримо, а то й пишемо різні лайки на єпископів, на священників і на людей, вірних своїй Церкві, яка вже так багато потерпіла за наші гріхи й через наш нерозумний провід.

Я і муж молимо Господа, щоб ви у Канаді не сорішили так тяжко, як ми. Рівно ж молю Господа, щоб якнайскоріше народився Патріарх любови і

правди на чужині, щоб ми самі себе не обдурювали і дітей своїх, щоб наша праця не пішла марно.

У. Гудзовата, Англія

З М И Л У Й Т Е С Ь !

Оце одержав я листа-скаргу від незнайомого земляка з Канади з долученими матеріалами, що їх дуже скоротив, або й зовсім не надрукував, редактор "Нових днів".

Просить мене земляк, якщо я "свой человек" у Дального, то може б я пояснив — чому Дальний так немилосердно скорочує ось такі "цінні" матеріали, або й зовсім їх не друкує? Чому він не звертає недрукованих матеріалів та не відповідає на листи?

Очевидно, перш ніж розшукувати мене аж у далекій Австралії, мій добрий земляк стукав у всі двері й вікна Канади й Америки і ніхто його не задовольнив. Боюся, що й моя відповідь його не заспокоїть.

Без вагання я міг лише сказати, що Дальний вважає своєю людиною не тільки мене, а й усіх дописувачів та читачів "Н. Д.", як також тих, що пишуть і не читають, тих, що шанують його і тих, що недолюблюють. (Вибачаюсь, що наслідуючи канадського земляка, розписуюсь за інших. Та якщо я помилився — редактор виправить).

Щодо самих дискусійних матеріалів — признаюся, що я там майже нічого не второпав — зависока для мене матерія, та й для самого автора вона, мабуть, недосяжна.

Не розголошував би я цієї події, але знаю, що це не відокремлене явище. Я навіть читав у одному журналі подібну скаргу на редактора "Н. Д." і дивно мені, що навіть деякі редактори "не кумекують" в чім справа. Але, якщо їхній журнал доживе до п'ятого числа, вони научаться. Сама уява про те, як редактор ночами морочить собі голову над навалюю дощезалізної "творчості", вилущуючи звідти малі зернята варті уваги читача (якщо такі зернята там наявні), повинна викликати співчуття для нього.

Я знаю як прикро почувається людина, коли її матеріал не появляється друком, бо сам те частенько переживаю, але автори на таке повинні бути приготовані, бо це може бути навіть у їхніх інтересах і, безперечно, в інтересах журналу. До того ж і місця на всь не вистачає. І мої матеріали "немилосердно" скорочуються, але за те я тільки вдячний.

А скільки скарг та вимог одержує редактор з усіх континентів — те лиш йому відомо. І якби на все те давати відповіді та ще й розсилати ненадруковане — треба було б утримувати цілий штаб секретарів та нести неймовірні поштові витрати, на що не дозволить собі навіть американський "Тайм".

З огляду на те, закликаю всіх друзів-аматорів бути терпеливими та мати пошану до нашого журналу і його трудолюбивого редактора. Пишіть усе за якимось пляном (унікайте безконечних повторень), стисло і лише про те, в чому ви добре орієнтуєтесь.

З пошаною

Ф. Миколаєнко

Шентон Парк

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668

if not delivered please return to:
NOVI DNI

Box 126, Postal station "N"
Toronto, Ont., Canada M8V 3S4

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ НА РОЗБУДОВУ ВИДАВНИЦТВА "НОВІ ДНІ"

Катерина Щербань, Торонто, Канада	\$26.00
Зіна Семенюк, Торонто, Канада	23.00
А. Худяк, Стерлінг, США	16.00
Ф. Малиновський, Данія	10.00
Ю. Поліщук, Пітсбург, США	10.00
П. Копил, Торонто, Канада	8.00
Г. Рудницька, Монреаль, Канада	8.00
Л. Ломиш, Данкір, США	8.00
Д. Корнійчук, Судбері, Канада	8.00
О. Журавський, Вінніпег, Канада	8.00
С. Кабашний, Торонто, Канада	8.00
С. Лавута, Вілловдейл, Канада	8.00
І. Байрачний, Куксвіл, Канада	8.00
І. Гарас, Віндзор, США	8.00
Н. Ющенко, Лондон, Канада	6.00
д-р Л. Кушнір, Філадельфія, США	6.00
В. Жураківський, Брамале, Канада	6.00
Л. Терещенко, Ріджвуд, США	5.00
В. Мошинський, Денвер, США	5.00
М. Підлісний, Торонто, Канада	5.00
О. Лисик, Ошава, Канада	5.00
П. Тидький, Австралія	5.00
І. Данилюк, Торонто, Канада	4.00
О. Фіріщак, Чикаго, США	3.00
С. Венгринович, Торонто, Канада	3.00
І. Н. Тимошенко, Торонто, Канада	3.00
С. Мозгова, Денвер, США	3.00
М. Кушнірук, Гамільтон, Канада	3.00
В. Котенко, Чикаго, США	3.00
Марія Гарнавська, Торонто, Канада	3.00
Галина Рябокпіп, Ст. Пауль, США	3.00
С. Босій, Торонто, Канада	3.00
І. Данкозський, Гемден, США	3.00
Галина Корінь, Австралія	2.59
А. Петрашко, Ст. Томас, Канада	1.00

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

П. Свириденко, Гандер Бей, Канада	1
О. Коногал, Ерлінгтон, США	1
Ф. Бойко, Брит. Колумбія, Канада	1
П. Завертайло, Пленес, США	1
Лев Яцкевич, Філадельфія, США	3

ПЕРЕДПЛАТА ДЛЯ НОВИХ ЧИТАЧІВ

Н. Дворцовий, Австралія	2
-------------------------	---

Спасибі всім за допомогу.

Редакція і Адміністрація "Н. Д."

ПОЖЕРТВИ НА ЮВІЛЕЙНИЙ ФОНД "НОВИХ ДНІВ"

Катерина Щербань, Торонто, Канада	30.00
В. Ростун, Чикаго, США	30.00
97.50 дол. із збірки на поминках Ол. Ф. Садоваго в Детройті — на заклик інж. Т. Г. Коби з Лондону. Зібрану суму, за згодою жертводавців, порівну поділено для "Нових днів" і "Православного українця" (журнал), при чому суму для "Н. Д." подасмо в персрахункові на канадську валюту.	

КНИЖКИ НА ПРОДАЖ

Дмитро Кислиця. ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ч. II. Синтакса. Четверте видання.	Ціна 3.50 дол.
Петро Воліняк. КИЇВ: читанка для 3-ої класи. 4-те видання.	Ціна 2.00 дол.
Петро Воліняк. ЛАННІ. Читанка для 4-ої класи. 4-те видання.	Ціна 2.00 дол.
О. Курило. УВАГИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ. 5-те видання.	Ціна 2.50 дол.
І. Бережний. УКРАЇНСЬКА МОВА. Початкова граматики української мови. ч. 1.	Ціна 2.00 дол.
А. Юриняк. КАМІКАДЗЕ ПАДАЄ САМ: оповідання й фейлетони.	Ціна 5.00 дол.
Д. Чуб. З НОВОГВІНЕЙСЬКИХ ВРАЖЕНЬ: на слідах Миклухи Маклая. Книжка багатоілюстрована.	Ціна 3.50 дол.
В. Антоненко-Давидович. "ПЕЧАТКА". Цікаве й маловідоме оповідання з часів Центральної Радк. Передмова Дмитра Чуба. Кольорова обкладинка Олі Когут. 85 стор., три портрети В. Антоненка-Давидовича.	Ціна 3.00 дол.
В. Гришко. ТРЕТЯ СИЛА, ТРЕТІЙ ШЛЯХ, ТРЕТЯ РЕВОЛЮЦІЯ.	Ціна 2.00 дол.
П. Карпенко-Криниця. ІНДІАНСЬКІ БАЛЯДИ.	Ціна 2.00 дол.
А. Бондаренко. СЛОВО В ДИСКУСІЇ, ЯКОЇ НЕ БУЛО.	Ціна 1.50 дол.

Всі книжки замовляти в адміністрації
"Нових днів".